

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

141508

OVEFA

Kakor uničen pade grof pred njo na kolena in zakliče:
Torej je vendar res, da sem te našel, Genóvefa!"

„Oh, dobra moža, pustita me pri življenju! Naj še živim tukaj za tega otroka! Saj sem pa tudi nedolžna, kakor je nedolžen ta otrok . . .“

Sv. Genovefa.

Po Krištofu Šmidu

poslovenil

Silvester K.

== V. natisk. ==

V Ljubljani, 1925.

Založil in prodaja ANTON TURK, knjigar.

1411508
prej.

—————
Vse prava pridržane.
—————

141508

Q 620/19507

Natisnil Ant. Slatnar v Kamniku.

Genovefa postane Brankova žena.

V deželi Brabant je pred mnogo stoletij vladal pobožen in pogumen vojvoda, katerega so visoko čislali in ljubili vsi njegovi podložniki. Tudi mu je bil Bog dal čednostno ženo, katera je bila drugim ženam v vsakem oziru pravi vzgled.

Tej izvrstni knežji rodovini se je rodila ljubeznjiva hčerka, kateri so pri krstu dali ime Genovefa. Stariša sta dete ljubila tem bolj, ker je bila Genovefa njun edini otrok. Za dobro vzgojo sta imela največjo skrb. Posebno sta skrbela, da bi hčerka ne postala ošabna in samosvoja. Oče in mati sta ji mnogokrat pokazala, kako znata biti prijazna in uljudna in naposled ni imenitna princesinja vedela drugega, kakor da ima z najubožnejšimi in najnižji v deželi ravnati le prijazno in postrežljivo.

V takratnem času je bila še navada, da so celo cesarice in kraljice predle, tkale in šivale obleko. Tudi brabantaska vojvodinja in Genovefa porabili sta mnogo časa za tako in enako koristno delo. Pa delali nista zase tako marljivo; kar sta

Ni trajalo dolgo in že se mu je bila Genovefa omilila tako, da je sklenil samo njo in nobene druge vzeti za ženo.

Stopil je torej pred njenega očeta in prosil ga je hčerkinе roke.

Vojvoda mu reče: „Vam jo dam rajši, kakor kateremu drugemu; kajti vi ste moj rešitelj!“

In tako je postala Genovefa žena grofa Branka pfalciškega. Brankova dežela se je razprostirala ob reki Reni. Tjakaj mu je morala Genovefa slediti in naj je bila ločitev od ljubljene domovine in ljubih starišev še tako težka.

Tudi postarnim starišem je bilo hudo, ko je jemala slovo. Le Brankova obljuba, da hoče paziti na njo kakor na svoje oko in da hoče v presledkih večkrat ž njo obiskati staro njeno domovino, omilila je nekoliko težko ločitev.

Prihod v novo domovino.

Ob strani svojega moža, jezdeč na krotkem in lepo okinčanem konjičku bližala se je Genovefa svoji novi domovini. Kako je bilo tukaj vse celo drugače, kakor doma v Brabantu! Gore, hribi in doline menjavali so se nagloma drug za drugim. Bogata polja so se razprotirala po nizinah, ob rebrih bližnjih hribov pa je zelenela

vinska trta. Z radostjo je opazovala mlada grofinja vse bogastvo lepe narave.

Bilo je četrtega ali petega dne. Grof Branko postoji s svojim konjem na neki višini, raz katero se je videlo daleč proti jugu. Z roko pokaže proti tej strani in vpraša svojo lepo spremljevalko:

„Vidiš li tamkaj na obzorju zidovje velikega grada? To je moj grad in v njega bodeš še danes stopila kot nova gospodarica. Nekaj ur še in na cilju sva.“

Brankov grad je bilo velikansko poslopje, kateri so bili predniki mladega grofa postavili na strmo pečino. Ker je bilo prvemu predniku, ki je začel zidati grad, ime Branko in ker je bilo pozneje še več grofov tega imena, imenovalo se je poslopje Brankograd. Grad je bil zidan močno in trdno, bil je obdan z visokimi zidi in globokimi jarki in je ponosno gledal daleč po deželi. Okoli in okoli so si bili drugi vitezi postavili gradove na strme griče in v nebo štrleče pečine, a po ravninah so bile kakor nasejane imovite vasi in snažne hiše.

Ker je dal grof po svojem selu naznaniti dan prihoda, je bilo v gradu že vse pripravljeno za slavnosten sprejem.

Na podbojih in durih bili so nabiti najlepši venci, a široke, kamnite stopnice bile so potrošene z dišečimi vijolicami in rožami. Vsa družina, od prvega zapovedujočega dvornika do zadnje skromne dekle, bila je opravljena v svoja najboljša oblačila

in je z veliko radovednostjo pričakovala nove, mlade gospe.

Pa tudi stanovalci iz okolice so prihiteli v velikih trumah; zvedelo se je namreč po grofovem selu, da je mlada grofinja po svoji telesni lepoti in blagosrčnosti pravi angelj.

Naposled — vse je že čakalo nestrpno — prikaže se grofovska dvojica na potu, ki je držal iz bližnjega gozda proti gradu. Kmalu sta bila Branko in Genovefa pred velikimi grajskimi durmi.

„Oh, kako je lepa, kako zala!“ zašepetala je neka kmetica svoji sosedinji na uho.

„Celo ni videti stroga in ponosna!“ izrazila se je neka hišinja proti kuharici.

Grof se je smehljaje obrnil k ljudem, rekoč: „Glejte, ljudje, to je od danes vaša gospodarica! Ona vam bode gotovo iz srca naklonjena!“

Skočil je brzo raz konja in pomagal Genovefi iz sedla.

Grofinja odda konja nekemu hlapcu in se približa množici. Vsakemu reče kako prijazno besedo, posebno pa se rada razgovarja z materami, ki so imele svoje majhne otročiče pri sebi. Izpraševala jih je ljubeznjivo, kako stari so že otročiči, kateri že znajo hoditi sami, so li pridni in druge enake reči. Med večje otroke je delila pecivo in sadje; ubožci so dobili za svoje pozdrave srebrne in druge novce, hlapci in dekleta pa krasne trake, robce in druga oblačila.

Vsak se je veselil prejetega daru, a še bolj je bil vesel prijazne in dobre grofinje.

Takoj v prvi četrt uri si je bila Genovefa pridobila vsa srca. Z veseljem je to opazil grof Branko.

Čez nekaj časa reče grof: „Tako, ljubi ljudje, za danes ste torej dovolj videli vašo gospo. Utrujena po dolgem potovanju mora si zdaj odpočiti nekoliko. Pojdite sedaj zopet domu in prosite Boga, naj vam še prav dolgo ohrani grofinjo.“

S klicem: „Bog živi grofa Branka in njegovo gospo!“ razide se množica in se vrne domov. Med potem je bila slišati še marsikatera beseda o dobrih lastnostih nove zapovednice.

Prišli so lepi dnevi Branku in Genovefi. Ljudje so ju skoraj vedno videli skupaj. Če je bilo vreme ugodno, jezdila sta po okolici, katere lepoto ni mogla Genovefa občudovati dovolj.

Samo kadar se je spomnila svojih starišev, obšla jo je tiha žalost in takrat se ji je dala otožnost čitati z obraza.

Dobrote deliti in nesrečnike tolažiti bil je Genovefi tudi v novi domovini najljubši opravke. Že takoj tretjega dne je šla obiskat ubožce in bolnike. V mislih, da bode zdaj lahko že ložje dajala potrebnim, čutila se je mlada grofinja neizrečeno srečno.

Pa solnčni dnevi mlade sreče niso imeli dolgega obstanka.

Nekega večera — bila je že zavladala tema — igral je grof na svojo harfo in grofinja je pela svoje najlepše pesmi.

Nakrat zaslišita zunaj odmevajoče glasove bojne trobente. Takoj mora sluga ven, da vpraša, kaj pomeni trobenje.

Sluga se vrne čez nekaj časa in javi: *Gospod grof, kralj vas prosi, da po možnosti hitro zberete krdelo jezdecev in tropo pešcev ter mu pridete na pomoč, ker preti deželi nevarnost.“

„Privedite kraljeve odposlance v dvorano!“ zapove grof. Sluga izvrši povelje. Poslanci zdaj grofu še natančneje opišejo celo zadevo in pripovedujejo o bodoči vojski.

„Iz Španije,“ tako pripovedujejo, „pridrli so krivoverni Saraceni, da bi nauke svojega preroka Mohameda med nami razširjali z ognjem in mečem. Tu in tam so učinili že grozna hudodelstva in radi tega je sila pred durmi in skrajna naglica potrebna v najvišji meri.“

Grof Branko je z obžalovanjem poslušal neljube novice. Bilo mu je težko pri srcu, ker bode moral svojo mlado ženko tako zgodaj zapustiti v skrbeh in žalosti. Vendar ni se dalo storiti kaj drugega; kralju je bil podložen in če ga je ta klical na vojsko, moral je ubogati.

Grof Branko je moral tedaj na vojsko.

„Genovefa,“ rekel je svoji ženi, „hči si mo- gočne vojvodinje in kot taka veš tako dobro kakor

jaz, da se pošten mož ne more izogniti boju, kadar je domovina v nevarnosti. Moram te zapustiti za nekaj časa, ker zahteva tako neizprosljiva dolžnost. Upam pa, da bode ločitev kratka. Kakor hitro premagamo sovražnika, vrnem se takoj domov, a do takrat bode moj hišnik tvoj čuvaj. Vem, da je zvest in zanesljiv človek. In zdaj te še prosim, ne žaluj preveč in pripravi vse za slovo. Zapovej, da se mi osnaži in izbrusi orožje in da dobijo kraljevi odposlanci primeren obed. Jaz pa poiščem hišnika, da ž njim razgovorim, kaj se ima storiti v moji odsotnosti in kako se ima ravnati.

Genovefa stori, kakor jo bil želel grof, a vedno in vedno zdihuje: „Oh čemu so ljuti in krvavi boji! Bi li ne mogla ljudstva mirno drugo poleg drugega živeti? Ali nima zemlja dovolj prostora?“

Grof Branko je v prvi vrsti poslal sela na vse kraje, da skliče vse podložne viteze in bojevnike.

Potem pošlje po hišnika in mu reče: „Tebe, dragi Golo, spoštujem izmed vse družine kot najbolj zvestega služabnika. Radi tega bodeš v moji odsotnosti zapovedoval moji grofinji in vodil opravke. Posebno pa skrbi, da ne bode Genovefa trpela nikakega pomanjkanja. Njene želje ti morajo biti kakor povelja. Skušaj jo tudi tolažiti, kolikor moreš in bodi uverjen, da ti ne bo zastonj. Kadar se vrnem, hočem te dobro poplačati!“

Golo obljubi in priseže, da hoče v vsakem oziru izpolnjevati svoje dolžnosti.

Kmalu se je po dvorišču začelo živahno gibanje in od ure do ure je bilo več ljudi. Vitez za vitezom je prišel s svojimi hlapci in oprodami, ker je dal grof vsem sporočiti, da je naglica v največji meri potrebna.

Ko se je jela kazati jutranja zarja, štrlelo je v gradu vse polno sulic in kopja proti nebu. Pa tudi drugega orožja, kakor lokov, puščic in mečev si videl v obilici.

Grof Branko se poslovil od svoje žene in naprej se je začela pomikati dolga oborožena vrsta.

Genovefa se poda na najvišji stolp celega gradu in gleda za odhajajočim možem, dokler ji ne izgine izpred oči. Potem se poda v svojo sobo, zaklene vrata in se začne milo jokati.

Dozdevalo se ji je, kakor bi bila z Brankom odšla vsa njena sreča.

Genovefo pokrivem zatožijo.

Čez nekaj dni se je Genovefa potolažila vsaj toliko, da je lahko zopet šla po svojih opravkih.

Prvo njeno delo je bilo zjutraj iti v grajsko kapelico. Tamkaj je molila in se priporočala Bogu; prosila ga je, naj milostljivo varuje njenega moža v krvavem boju. Po končani molitvi se je čutila

ojunačeno in šla je v svojo sobo zajutrkovat. Ko je tako oskrbela dušo in telo, tkala je in šivala različno opravo, s katero je hotela razveseliti vračajočega moža. Popoldne je ali sklicala mlade vaške deklice in jih poučevala v šivanju, tkanju, pletenju in enakih ženskih ročnih delih, ali pa je obiskovala ubožce in bolnike ter pomagala in tolažila, kjer in kolikor se je dalo.

Najbolj je pogrešala moža v dolgočasnih večernih urah. Takrat se ji je vedno vsiljevala in jo vznemirjala misel: „Kje neki biva zdaj? Bode li imel nocoj mehko ležišče, kakor je imam jaz in je ima tudi najskromnejši grajski uslužbenec? Ali mora morebiti ležati na trdih tleh in spati v mrzlem šotoru?“

Mnogokrat je Genovefa okoli sebe zbrala deklet in jim pomagala plesti. O taki priložnosti jim je rada pripovedovala spomine iz svojih otročjih let. Naposled je vzela harfo in zapela kakšno pobožno pesem, katero so dekletle slušale z globoko pobožnostjo.

Kako pa je Golo opravljajal svojo službo? Žalibog — celo drugače, kakor je bil mislil grof. A ni se čuditi, ker je bil izprijen do dna svoje duše in si je bil pri grofu toliko zaupanja pridobil le raditega, ker se mu je znal hliniti in se hinavsko zatajevati. Za gospodarjevo blaginjo in dobro gospodarstvo mu ni bilo mnogo; skrbel je vedno le za svoj blagor in za svoj žep. Že nekaj let

sem je bil grofu poneveril zdaj to, zdaj ono, a vsikdar na tako zvit način, da ni mogel nihče nič opaziti.

In zdaj je imel oskrbovati celo grofijo in podložni so mu bili vsi služabniki. Imel je toliko oblasti, da je lahko zapodil takoj vsakega, ki ga ni ubogal natančno do vsake pičice. In res je kmalu odstranil marsikaterega poštenega moža. Golo si je hotel grofovo nenavzočnost kolikor mogoče obrniti v svoj prid in da je to lažje storil, odstranil je z malimi uzroki vse poštene služabnike, ker so se mu zdeli najbolj nevarni.

Toda vse to še ni bilo najhujše. Nesramni Golo je naposled pozabil vse spoštovanje do Genovefe in hotel jo je z lažmi in sladkimi besedami pripraviti, da bi postala njegovemu možu nezvesta in bi naj vzela njega za moža. Jeze in razburjenosti je Genovefa obledela in se tresla. Tako nesramnega in hudobnega človeka še ni bila videla v svojem življenju.

Kmalu pa se je premagala in si zatrla jezo, a nesramnežu je pokazala vrata. Zapovedala mu je, da se ji ne sme več približati in da sploh ne sme več prestopiti praga njene sobane.

Golo je sam moral priznati, da ga je bil napuh zapeljal predaleč in da je učinil veliko neumnost.

Kako se naj pozneje opraviči pred grofom, kadar se ta vrne z bojišča? Ali morda lahko

upa, da bode grofinja molčala o njegovem predrznem postopanju? Kaj takega ni bilo pričakovati. Golo sklence torej, da hoče grofinjo uničiti popolnoma.

Po neki služkinji izve drugega dne, da je Genovefa napisala dolgo pismo svojemu možu, katero bode grajski kuhar Drako, Golov nasprotnik, ponesel grofu.

Hišniku ni bilo težko misliti si, kaj pripoveduje pismo. Ne — samo njegova zatožba more biti zapisana v njem.

Kaj torej stori brezbožni človek?

Mirno čaka trenutka, ko bode šel Drako k grofinji, da sprejme pismo.

Komaj pa je bil kuhar pri grofinji, že skoči Golo za njim, iztrga mu pismo iz rok in zabode kuharja s svojim ostrim mečem.

Brž skliče vse služabnike v Genovefino sobo in obrekuje grofinjo na najgrši način, kazaje na umorjenega moža, katerega je moral zabosti, da varuje grofa sramote.

Uboga Genovefa se nesramne laži prestraši tako, da omedli in pade v naslonjač. Ni se mogla zagovarjati in ker tudi mrtvi Drako ni mogel lažnjivcu reči v obraz: „Lažeš, nesramni človek!“ so žalibog mnogi verjeli Golu in se dali prepričati, da je grofinja grešila. Nihče se torej ni zoperstavljal, ko je dal Golo dvema hlapcema povelje, naj odvedeta grofinjo v grajski zapor.

Genovefa v ječi.

Ko se Genovefa zopet zave, bila je sama — celo sama v nepopisno žalostnem prostoru.

Pod glavnim grajskim stolpom bila je močno obzidana, temna in mokrotna čumnata, katera je služila kot ječa za posebno velike hudodelnike. Bila je tako trdno zavarovana, da sploh ni bilo mogoče pobegniti iz nje.

V tej ječi torej je ležala nedolžna Genovefa na kupu slame; poleg nje je stal vrč vode in za lačen želodec ji niso pustili drugega, kakor kos suhega, črnega kruha.

Železne in močne duri so bile trdo zaklenjene.

Kaj je pomagalo, ako je ubožica jokaje klicala: „Moj Bog, kaj mi je storil ta hudobni človek hudega! Da bi se sam odtegnil zasluženi kazni, hoče mene zatreti! Poslušajte me vsi, kateri ste mi do zdaj naklonjeni: nedolžna sem, celo in povsem nedolžna! Povejte to grofu, prosim vas iskreno!“

Menite, da so Genovefi kaj pomagali taki klici? Stene so imele preveč debel zid in noben glas ni prišel na prosto.

Oh, kako počasi je jetnici potekal čas! Kako dolge so bile ure! Kdaj je bil dan, ali kdaj je bila noč, tega sploh ni videla; kajti v ječi je bila vedno trda tema. Še le polagoma so se privadile oči na temo.

Ko je videla Genovefa, da je ne sliši nobeno človeško bitje, skušala se je tolažiti z molitvijo.

„Nebeški oče,“ tako je molila, „ne vem, čemu pripuščaš, da me tare tolika nesreča! Toda ti že veš. Mogoče te nisem ljubila in častila dovolj; tedaj mi pa milostno odpusti in prizanesi mojim grehom! Rada hočem trpeti in voljno prenašati vse, kar mi naložiš; izpolni mi samo to prošnjo: naj izve moj mož Branko, da sem mu bila v mislih, besedah in dejanjih vedno zvesta! Sicer bode preveč žalosten.“

Po taki molitvi čutila se je Genovefa vsikdar nekoliko potolaženo. Legla je zopet na slamo in je mirno zaspala. Mirna vest ji je bila tudi v ječi najboljšje tolažilo.

Že je bila tako prebila nekaj mesecev, kar ji Bog podari majhnega, lepega dečka. Kako bi se ga bila veselila, a ko bi se bil deček porodil zgoraj v svetlih in krasnih grajskih sobanah. Toda, oh, tukaj spodaj je malo bitje trpelo pomanjkanje še celo na prepotrebni postrežbi. Ni imelo zibelke s toplo odejo, da, pogrešati je moralo še celo plenice.

Ne da se popisati velika žalost, katero je občutila mlada mati. Revno dete je zavila v svoj predpasnik, in šele čez nekaj tednov, ko se je jelo dete že smehljati, bila se je nekoliko pomirila.

„Moj Bog“, govorila je detetu, „ti se še smejiš! In vendar ne veš, kako se ti godi veliko

slabše, kakor tisoč in tisoč drugim malim. Kako dolgo bodeš še moralo bivati v tem žalostnem prostoru? Tukaj ti ne bode mogla cveteti nobena cvetlica. Rasti bi ne mogla, ker bi ji manjkalo vse najpotrebnejše, sveži zrak in solnčna svetloba; kako bi naj vspevalo majhno dete! Radi tega nočem s svetim krstom odlagati dalje.“

Vzela je poleg ležišča stoječi vrč z vodo in izlila je nekoliko kapljic na dečkovo teme, rekoč: „Krstim te v imenu očeta, sina in svetega duha. Ime ti bodi Boleslav.“

In zopet je minilo več tednov. Genovefa ni v celem času videla nikogar, kakor hudogledega in trdosrčnega ječarja, kateri ji je vsak dan prinašal sveže vode in borne hrane. Ta človek je zelo natanko izpolnjeval Golova povelja. Olajšav ali izjemne izboljšave revne hrane ni mogla Genovefa doseči tudi z najiskrenejšimi prošnjami ne. Da, če bi ji bila smela streči jetničarjeva hčerka Berta, potem bi se bilo marsikaj obrnilo na bolje, kajti pridna deklica je bila s celo dušo naklonjena svoji nekdanji dobrotnici. Zadnja leta bila je namreč mnogo bolna in marsikateri dan je morala preležati v bolniški postelji. Mlada grofinja jo je bila mnogokrat obiskala, tolažila jo in ji skrbela za dobro hrano iz grajske kuhinje in za krepilno pijačo iz grajske kleti.

Nekega večera sliši deklica, kako pripoveduje oče materi o novodošem selu, katerega je bil poslal

grof svojemu hišniku. Grof se baje grozno togoti nad nezvestobo svoje žene. Poslal je hišniku pismo, ki se glasi približno tako-le: „Moj ljubi hišnik! Celo se strinjam s tvojo odredbo in povolji mi je, da si dal nezvesto ženo vreči v ječo. Nikdar nočem več videti nezvestnice. Kakor hitro dobiš te vrstice v roke, izvrši smrtno kazen nad njo!“

„Še nocojšnjo noč,“ pripoveduje ječar dalje, „bode se izvršilo grofovo povelje. Golo je že naročil dvema hlapcema, da morata o polnoči peljati Genovefo in njenega otroka v gozd in ju tam umoriti.“ Lahko si mislimo, kaj je pri teh očetovih besedah čutilo Bertino hvaležno srce. Ali res ni bilo mogoče nič storiti za rešitev ljubljene dobrotnice? Bi se li oče ne dal preprositi in bi dal še o pravem času prostost nesrečni ženi, da more pobegniti? Toda kaj takega bi bilo zastonj. Berta je to vedela naprej. — Hotela je tedaj vsaj Genovefi poročati, kaj jo čaka, da se nesrečna žrtev vsaj lahko z molitvijo pripravi za smrt. Kake dve uri pred polnoči vzame žalostno dekle luč in se tiho priplazi do stolpa. Debele ječine duri so imele v sredini malo oknice. Na to oknice potrka Berta prav tiho, da bi se grofinja ne prestrašila preveč. Genovefa vstane in vpraša z boječim glasom: „Kdo trka?“

„Jaz sem“, odgovori Berta, „ječarjeva bolna hčerka, kateri ste bili izkazali že toliko dobrega. Kako bi se vam rada pokazala hvaležno in vas

rešila iz tega žalostnega kraja! Toda žal, da ne morem; oče ne dajo ključa nikdar od sebe.“

„Čemu pa si prišla semkaj?“ vpraša Genovefa s tihim glasom, ker ni hotela prebuditi malega Boleslava.

„Oh, draga gospa,“ zajoče dobro dekle, „prinesem vam tužno novico. Morate se pripraviti na smrt. Vaš mož je verjel hudobnemu hišniku in mu je zapovedal, da vas ima takoj umoriti in še to noč se bode to zgodilo.“

Genovefa se v prvič prestraši tako, da ne more govoriti. Čez nekaj časa še le trepetaje izjeclja: „In kaj bodo počeli z mojim ubogim otrokom?“

„Oh, ljubi Bog,“ odgovori Berta, „nedolžni črvič ima umreti z vami. — Ne zamerite mi, dobra gospa, da sem motila vaš pokoj; hotela sem vam le najboljše. Kajti dobro je vendar le, ako se more človek pripraviti za svoj bližnji konec.“

„Zahvaljujem se ti, moje dete,“ reče Genovefa; „prej si rekla, da bi mi kaj rada povrnila dobrote, katere si prejela od mene. Preskrbi mi torej luč, črnilo, papir in pero.“

„Iz srca rada! Takoj sem zopet tukaj.“

Kmalu se vrne deklica z željenimi rečmi in jih poda grofinji z vprašanjem: „Vam li lahko postrežem še s čim drugim? Bilo bi mi veliko veselje.“

Genovefa reče: „Ostani tako dolgo pred vrati, da napišem pismo; potem vzamem slovo od tebe.“

Zdaj kleče na mrzlem kamnu napiše sledeče vrstice: „Moj ljubi mož! Ravno sem izvedela, da moram na Tvoje povelje umreti in sicer še nocoj. Umreti pa mora tudi najin zali deček, katerega še sploh videl nisi. Oh, Branko, kako žalostna sem radi Tebe! Uverjena sem, da še pride dan, ko se bodeš prepričal, kako nesramno Te je varal hudobni Golo, kako grdo se Ti je nalagal! Takrat se bodeš gotovo jokal — za menoj in za svojim nedolžnim otrokom. Takrat bi naju zopet rad obudil k življenju, a bode zastonj. Ako bi bila grešila proti Tebi, gotovo bi Te zdaj v zadnjem trenutku prosila odpuščanja; le vedi, da mi pač ni z lažjo na jeziku ločiti se od tega sveta, pa umrjem zares celo nedolžna! Golo, kateremu toliko zaupaš, hotel me je zapeljati k nezvestobi. Edino moje hudodelstvo je, da sem ga s strogim pogledom in z ostrimi besedami zapodila od sebe. Od te ure moral se je bati Tvoje jeze. Radi strahu pred Tabo je zabodel ubogega kuharja, kateri bi naj prinesel pismo k Tebi v šotorišče, in me začel obrekovati na najgrši način. Omedlevica je bila kriva, da se nisem mogla zagovarjati pred družino. Ko sem se zopet zavedla, bila sem v tej strašni ječi, iz katere bodem šla še le v prihodnjih urah, da se nad menoj izvrši prenašlo izrečena

smrtna obsodba. O, moj ljubi mož, Ti bi bil vendar moral še poslušati tudi mene! Tedaj bi bil še le izvedel resnico. Prenaglil si se v prvi jezi. Odpuščam Ti iz celega srca. Prosim te samo še pred smrtjo: ne obsodi nikdar več nobenega človeka, naj je ta visokega ali najnižjega stanu, predno ga nisi sam zaslišal! Tudi moji stariši bodo izvedeli kmalu, da si me dal usmrtiti vsled nezvestobe in hudo bodo žalovali. Edino ta misel mi dela največ skrbi. Prosim Te tedaj, Branko, naznani starišem, ko dobiš to pismo, da ni bila njihova hči hudodelnica, da je bila le nedolžna žrtev hudobnega obrekovanja. Ta vest jim bode vsaj nekoliko v tolažbo. S hudobnim hišnikom ne ravnaj prestrogo. Odpusti mu, kakor sem mu odpustila tudi že jaz! Mogoče, da še bode kdaj obžaloval svoj čin. Nadalje bodi uverjen, da je bil ubogi kuhar Drako popolnoma nekriv. On zapušča žalujočo vdovo in več nepreskrbljenih otročičev. Skrbi za nje, da ne bodo trpeli lakote in pomanjkanja. Tudi bi bilo dobro, ako med ljudstvom razglasiš vest, da je bil Drako celo nedolžen in da ga je Golo krivično sodil. Dobra, bolna jetničarjeva hčerka je tudi vredna kakega daru, ker mi je do zadnjega trenutka ohranila hvaležno in ljubeče srce in mi pripomogla, da Ti morem pisati te vrstice. Zdaj pa, moj dragi mož, Bog Te živi! Upam, da se vidiiva na boljšem svetu, kjer naju ne bode mogla ločiti človeška hudobija. Še enkrat: Bog Te živi! Mir-

nega srca in mirne vesti loči se iz tega sveta, polnega žalosti in tuge, Tvoja tebi do smrti zvesta Genovefa.“

Ko je Genovefa skončala pismo in je zložila, izročila je pismo skozi okence Berti.

„Shrani te vrstice,“ naročala je deklici, „in čuvaj jih dobro; pisane so na mojega moža. Kadar se vrne iz vojske domu, oddaj jih njemu.“

Deklica obljubi, da hoče vestno ravnati po naročilu in poljubi grofinji roko. Jokaje se potem vrne v svoje stanovanje.

Genovefo peljejo na morišče.

Kmalu potem, ko je odšla milosrčna deklica, zasliši Genovefa močne korake. Nekdo vtakne ključ v ključavnico, jame ga škrtaje sukati in škripaje se odpro težke železne duri. Dva krepka moža vstopita v ječo; eden izmed njiju je nosil v roki veliko gorečo bakljo, drugi pa dolg in ostro nabrušen meč.

Grofinja vzame otroka na roko, stopi možema korak bližje in izpregovori:

„Čemu prihajata semkaj v tako pozni uri?“

„Tako bodete izvedeli!“ odgovori mož z mečem. „Najprej pridite z nama, ker vam hočeva odkazati drug prostor; vzemite otroka s seboj!“

„Le pojdita naprej,“ reče Genovefa, „hočem vama slediti voljno; mislim si že namreč, kakšen opravek vama je zapovedal Golo.“

Po dolgem in temnem podzemeljskem hodniku odvedeta moža grofinjo na prosto. Od tukaj jo peljeta molče dalje, dokler ne pridejo vsi v velik gozd. Nebo je bilo jasno in na njem je migljalo brezštevilo zvezd. Mesec se je ravno pripravljaj, da izgine za goro. Mrzel jesenski veter je ostro bril po vejevju, da je zarumenelo listje s šumom poletavalo na tla.

Ko pridejo ponočni potovalci na neobrašen prostor v gozdu, postojita moža. Mož, ki je nosil meč, pove trepetajoči Genovefi, da so prišli na kraj, kjer morata moža njej in njenemu otroku odsekati glavi. Takšno povelje imata od grofa in od hišnika. Uboga žena pade pred možema na kolena in začne tarnati ter tako milo prositi, da bi bila omehčala še celo trd kamen.

Toda mož z mečem — bilo mu je ime Vinko — odgovori trdo in hripavo: „Menite li, da bi naj midva vam na ljubo stavila svoje življenje v nevarnost? Golo nama je pod smrtno kaznijo zapovedal, vas in vašega otroka še nocoj odstraniti iz tega sveta. Kaj hočeva drugega!“

„Dobro,“ zakliče Genovefa in vije roki, „tedaj pa usmrtita samo mene in pustita vsaj malega in nedolžnega otročiča pri življenju! Nesita ga mojim

starišem v Brabant; verjemite mi, da vaju bodo dobro poplašali.“

„Ne, gospa grofinja, kaj takega ni mogoče,“ nadaljuje Vinko neusmiljeno. On je bil odločen za krvnika ali rablja. „Golo bi znal to izvedeti in potem bi se nama godilo slabo!“

„Se li bojita samo hišnika?“ vzklikne grofinja. „Tako vama lahko svetujem, kako naredita, da sta celo varna: obljubim vama in prisežem pri Bogu, da nočem nikdar več zapustiti tega gozda in da se nočem nikdar več vrniti med ljudi. Oh, dobra moža, pustita me pri življenju! Naj še živim tukaj za tega otroka! Saj sem pa tudi jaz nedolžna, kakor je nedolžen ta otrok. Hišnik Golo me je samo obrekoval in me iz same hudobije obdolžil grdega greha; verjemite mi. Poglejta vsaj to nedolžno dete, katero sem sama krstila in mu dala ime Boleslav; ali moreta zatreti tako nedolžnega črvička? Imata li res tako trdo srce? Ne, ne smeta biti tako trdosrčna! Pravični Bog bi vama krvavo delo štel v zlo in naju pozneje kaznoval z raznimi nezgodami.“

Vinko odmigne z rameni in odgovori: „Midva storiva samo to, kar nama je veleval naš gospod. Ali storiva krivico, ali ne — o tem se naj pred Bogom zagovarjata Golo in grof Branko.“

Genovefa pogleda proti nebu, rekoč: „Oh, neskončno usmiljeni Bog, omeči ti srce tema trdovratnima možema!“

Potem se zopet obrne k Vinku in njegovemu pomočniku z besedami: „Vem, da imata tudi vidva doma ženo in otroke, kateri so vama dragi. Mislita si, da stoje zdaj tukaj pred vama. Kaj bi rekli k vajinemu početku? Za Božjo voljo, ljubi Vinko in ljubi Hinko, rekli bi, pustita ubogo ženo in njenega otročiča pri življenju; grdo in neusmiljeno bi bilo, nju kakor kakšna hudodelca zaklati!“

Hinko, kateri je svetil z bakljo, spomni se nehote svojih malčkov, kateri spe mirno in brezskrbno v svojih toplih postljicah. Spomin na nje mu nehote omehča srce, da začne prositi sodruga za Genovefo in Boleslava, kateri se je bil začel jokati vsled pritiskajočega mraza.

„Slušaj me, Vinko,“ obrne se na poslednjega, „ona ima res prav. Pustiva jo pri življenju in če že radi drugega ne, vsaj raditega, ker je bila že toliko dobrega storila ubogim in bolnim.“

Vinko molči nekaj časa. Potem meni: „Si li celo pozabil, kaj morava pokazati hišniku, da se lahko prepriča, sva li izvršila njegovo povelje ali ne?“

„Saj res, oči!“ zamrmra Hinko in se kakor v zadregi popraska za ušesi. „To je neumno! Ha, veš kaj; vem dober nasvet: doma zakoljeva tvojega psa in — — —; no, mislim, da me razumeš. Golo gotovo ne bode spoznal, da sva ga varala.“

Zopet molči Vinko nekaj časa.

„Odgovori vsaj,“ sili vanj Hinko, „ali se ti zdi škoda tvojega psa?“

„Ne, za psa mi ni toliko?“ zavrne Vinko, „bojim se le, ako pride kdaj najina nepokorščina na dan, in potem — — —“

„Ah kaj!“ prestriže mu Hinko besedo, „ali nisi slišal, da je prej prisegla Genovefa, kako hoče vse svoje življenje ostati v tej puščavi. Sploh pa mislim, da se bode kmalu izkazala njena nedolžnost; in kadar se zgodi kaj takega, nama bode gotovo grof Branko hvaležen za najino današnje usmiljenje!“

Tako je znal naposled Hinko celo pregovoriti trdosrčnega Vinka. Vinko ni premišljeval dalje.

„Naj bode,“ rekel je, „saj znava poskusiti.“

Genovefa je morala brž storiti sledečo prisego: „Prisegam pri vsemogočnem in vsevednem Bogu, da nočem nikdar več zapustiti tega gozda, izjemši le slučaj, ako me moji sovražniki sami pokličejo zopet nazaj v človeško družbo. Ako pa ne store tega, tedaj hočem do konca svojega življenja ostati tukaj in se skrivati v tej oddaljeni divjini.“

Ko je Genovefa izgovorila to prisego, peljala sta jo moža še dalje v gozd. Še le ko se je začelo daniti, sta zapustila ubogo ženo v gozdni puščavi.

in se vrnila proti domu. Vsled naporne hoje in prestanega strahu zgrudila se je Genovefa vsa onemogla pod visoko smreko. Tudi ubogi Boleslav je bil vsled gladu, mraza in mnogega joka skoraj bolj mrtev kakor živ.

Solnce je stalo visoko na nebu, ko sta se Hinko in Vinko vrnila v grad. Njiju prva pot je bila k hišniku. Ker sta bila zaklala psa, ki jima je prišel naproti, pokazala sta kaj lahko hišniku dvoje oči. Toda Golo ni mogel pogledati očes. Hinko je bil to slutil že naprej. In res se ni bil motil, kajti hudobneža je vendar vest pekla preveč. Prvo njegovo povelje tega dne je bilo, da se v njegovi navzočnosti nikdar več ne sme imenovati grofinjino ime. Kakor bi se s takim poveljem dal zopet pridobiti duševni mir, notranji pokoj! Seveda ni doseglo povelje svojega namena, kajti kakor v vsakem človeku, tako je tudi v hišniku bival oni sodnik, kateri kaznuje huda dela, namreč nemirna vest.

„Kako sem se motil,“ moral je večkrat natihem priznati Golo; „mislil sem, da me bode vest o njeni smrti storila veselega in mi odvzela vse skrbi. A res je ravno narobe: strah pred grofom je zdaj večji, kakor je bil prej! Kdo ve, ali ne bode vendar na kakšen način izvedel resnico! Potem bode njegova jeza do mene brezmerna. Ali bi ne bilo morda bolje, ako bi bil raji padel pred Genovefo na tla in jo lepo prosil odpuščanja?“

Prosil jo, naj pred grofom Brankom zamolči moj prestop? V svoji znani srčni dobrotljivosti bi mi bila dobra grofinja gotovo odpustila in me nikakor ne pahnila v nesrečo. Toda zdaj je prepozno!

Genovefo in otroka reši žival smrti.

Ko se Genovefa prebudi iz dolge omedlevice, bila je sama z otrokom v divjem gozdu. K nesreči je pa jelo še tudi deževati. Začetkoma se je našlo še dovolj zavetišča pod košatim vejevjem, kar je še ni bil opulil mraz in veter. Toda ni trajalo dolgo in že so začele kapati debele kaplje na tla, katere so zmočile mrazu trepetajočo Genovefo in njenega sinčka. Žalostno je uprla mati svoj pogled na revnega dečka. Potem je padla na kolena, vzdignila roke kvišku in molila prav goreče k onemu, kateri ima tudi v najhujši divjini in puščavi svoje bivališče.

„Ljubi nebeški oče,“ molila je, „skoraj se mi zdi težko, tudi v tej zapuščenosti, v katero me je pahnila sovražnikova roka, verovati na tvojo ljubezen do mene, in vendar moram verovati, nočem celo obupati in umreti vsled prevelike bede in tuge. Oh, gospod, uči me sam, kako ti naj zaupam iz vsega svojega srca. Čeprav trpim pomanjkanje na telesu in duši, bodi

vsaj ti moja tolažba. Ti si gospodar čez vse stvari, torej tudi čez volkove in medvede, kateri se klatijo po teh gozdih. Ne le mi ne smejo te živali učiniti kaj hudega, ampak daj, o Bog, da mi bodo pomagale še s tem in onim in me ohranile pri življenju.“

Genovefa je še molila, a že je jel Boleslav kričati mrazu in lakote. Kaj je storiti nesrečni materi? Genovefa išče in gleda, če bi se ne našlo kako votlo drevo za prvo in najpotrebnejše podstrešje in bi ne bilo zapaziti kako sadje za prvi prigrizek. Pa nikjer ni bilo najti niti najmanjše dupline in ni bilo najti tudi najslabšega povžitnega sadu. Naposled izkoplje s svojimi prsti nekaj koreninic in jih povžije. Oh, kako težavno in hudo je bilo tako delo za ženo, kakoršna je bila Genovefa! — Po zavžitih koreninica h nekoliko okrepčana, poda se Genovefa dalje; kam je šla, sama ni vedela, le toliko je vedela, da mora nekje na vsak način najti varno zavetje. Po dolgem in prav težavnem potovanju zdaj navzdol in zdaj navzgor dospe grofinja v prijazno dolinico, katera je bila precej obraščena z drevjem in grmovjem. Genovefa ne miruje prej, dokler doline ne pregleda od konca do kraja. A kako veselo plačilo je prejela Genovefa za svoj trud! Na skrajnem koncu severne strani zapazi v pečini votlino, katera je bila tolika, da je lahko sprejela v se tri do štiri ljudi. Ne daleč od nje

žuborel je čist studenec in v bližini studenca — Genovefi se je začetkoma zdelo, da se moti — rastlo je več jabolčnih dreves. Tudi nekaj čvrstih sočivnih rastlin je bilo najti.

Brezdvomno je na tem kraju, celo oddaljanem od drugega sveta, stanoval kdaj kakšen človek; bržčas kak pobožen samotar, puščavnik, kakoršnih je bilo v takratnem času mnogo najti po samotnih in zakotnih krajih.

Kdo naj popiše veselja Genovefino, katero je občutila nad veselo najdbo. Toda žal, da ni trajalo dolgo. Kmalu so prvo veselje prevladale skrbi za hrano. Če bi bila grofinja prišla le nekaj tednov prej semkaj, bi bila dobila mnogo jabolk, katera so zdaj že celo gnjila ležala na tleh. Tudi drugo sočivje ni bilo več za rabo. Trudna stopi Genovefa v votlino, katera je bila celo prazna. Grofinja je bila takoj varna pred mrazom, vetrom in dežjem. Da bi le njena obleka ne bila mokra in da bi se zopet ne bil javil glad. Brž položi dečka na suha tla in začne zopet moliti:

„Oh, dobri oče v nebesih! Poglej doli na jokajočo mater in stradajoče dete! Ti živiš tudi v mrzli zimi one krokarje, ki letajo tamkaj vrh pečine in preskrbiš malega črvička z najpotrebnejšo hrano. Tebi je mogoče, da preživiš mene ubogo mater in mojega otročiča, ker tebi je mogoče narediti iz kamna kruh. Upam trdno, da me, o

Bog, ne bodeš zapustil. Upam namreč, ker si mi dal najti varnega zatišja, da mi bodeš dal najti tudi potrebne hrane!“

In glej, oblaki se začno deliti in solnce posije prijazno in toplo v votlino. Oh, kako so dobrotno greli solnčni žarki grofinjo in dete. —

Komaj nekaj minut pozneje prigodi se nekaj še čudežnejšega. Cenovefa zasliši nakrat nek poseben šum, kakor bi bil kdo teptal suho listje. Prestrašena zadržuje sapo, da bi tem ložje poslušala. Nehote ji pride na misel, da zna biti ta votlina zavetišče kake roparske druhalice, ali pa se zateka v njo kak medved. Kako se začudi, ko stoji nakrat pred vhomom v votlino velika košuta. Žival res začudeno gleda, ko najde v svoji votlini človeška bitja, a ne pobegne vendar ne. Brez vsake bojazni stopi bližje in postoji pred Genovefo. Ta začetkoma ne ve, kaj ji je storiti. Ali naj prežene žival, ali ji naj dovoli, da sme bivati v votlini? Kmalu pa si izmisli: to živalico ti je poslal dobrotljivi Bog in jo naredil tako krotko, da te bode lahko preskrbovala z mlekom. Genovefa začne božati živalico in tej je videti, da se ji dopade tako ravnanje. — Grofinja ne premišlja dolgo. Brž vzame svojega Boleslava in ga pusti piti košutino mleko. Videč, kako slastno Boleslav sesa krotko živalico, reče: „Oh, moj Bog, torej na tako reven način se mora hraniti otrok, ki je edini sin bogatega grofa in vnuk mogočnega vojvode!“

Ko se je deček napil, zavije ga Genovefa in ga položi v temen kot na suho listje, kjer mirno zaspi. Tudi žival se mirno vleže na tla: čutila se je po sesanju prav olajšana. Še pred par dnevi je bila dojila svojega mladiča, toda volk ga je raztrgal in zdaj je košuta trpela na preobilici mleka. Genovefa, katera je uganila, kaj se je moglo živali prigoditi, spomni se zdaj nekaterih buč, ki so rastle nedaleč ob pečevju. Hitro stopi po nje, vzame oster kamen, prereže in iztrebi buče ter jih izmije v studenčni vodi. Vračaje se v votlino pomoli živali nekaj zelenjave, katero je bila natrgala. Žival vstane takoj in je Genovefi iz roke. Genovefa skuša zdaj molzti. In glej, žival stoji celo mirna in kako veselje začuti mlada puščavnica, ko napolni dve posodici iz buč z mlekom. Sama potrebna, poskusi Genovefa piti in ker je mleko prav slastno, nasiti se ga v dovoljni meri. S solzami pravega veselja v očeh pogleda hvaležno kvišku in moli: „Bodi iz srca zahvaljen, predobri Oče! Moje solze naj ti bodo plačilo za mili dar, katerega si mi poslal na tako čudežen način. Da, uverjena sem, da je to mleko tvoj dar! Na ta način sem prejela po tebi nov vir, iz katerega mi bode mogoče zajemati prepotrebne hrane. Hvala, ljubi Oče, hvala!“

Za obilnim dežjem je bil zapadel tudi sneg. Toda polagoma so se začeli deliti oblaki in proti jutru se je toplo solnce jelo zmagovito vzdigovati

izza gor. Kamor je uprlo svoje žarke, pregnalo je novopadli sneg in razširjalo prijetno toploto. Tega se je Genovefa zelo veselila; kajti zdaj je lahko nabrala v gozdu svežega mahu, iz katerega ji je bilo mogoče narediti ležišče in toplo posteljico Boleslavu in sebi. Nad vhodom v votlino je rastlo mlado smrečje. S pomočjo tega smrečja in drugih vej je bilo mogoče vetru skoraj celo zabraniti vhod v votlino. Košuta je mirno počivala na tleh in njena navzočnost je razširjala prijetno toploto po zavarovani votlini. — Ko se je začel mrak polegati po dolini, nasiti Genovefa dečka še enkrat; potem ga položi nazaj na ležišče, zahvali se Bogu za vse prejete dobrote, položi trudno glavo na mah in zaspi tako trdno, da se vzbudi še le drugo jutro, ko je bilo solnce že na nebu.

Genovefino samotarno življenje.

Ko Genovefa vstane, čuti se že prav krepko in veliko bolj čvrsto, kakor prejšnjega dne; pa tudi Boleslav je bolj zdrave barve. Toda kje je košuta? Genovefa se skoraj prestraši. To ve, da si je šla žival hrane iskat po gozdu, a kaj, če se ne vrne več? Mleko, ki je bilo ostalo od včeraj, bode pošlo prav kmalu. Vprašanje, bode se li vrnila košuta ali ne, bilo je za grofinjo zelo.

kočljivo. Plašno pričakuje že večera in ker še živali vedno ni, zde se Genovefi ure kakor dnevi. Ker sije solnce prav toplo, vzame otroka na roke in gre po dolini, hoteč jo še enkrat dobro preglodati. Okrog in okrog vlada tihota. Tudi veter je potihnil in nobenega lističa ni videti mahljati. Čez nekaj časa se Genovefa vrne. Kako se prestraši, ko zasliši v bližini močno trkanje in nabijanje. Nehote se spomni obeh mož, ki sta jo bila pripeljala sem v to samoto. Toda po dolgem opazovanju ni nič videti o kakem človeku. Grofinja se ojunači in gre gledat k drevesu, od katerega je bilo slišati trkanje. Visoko na deblu zapazi pisanega ptiča golobje velikosti; bila je žolna, ki je z ostrim kljunom izklesavala luknjo, da bode bržčas prihodnje spomladi valila v pripravnem bivališču. Grofinja dolgo opazuje ptiča. Potem pa reče sama sebi: „Kako lahko je pač ptiču zapustiti to samoto! Samo krila mu je treba razpeti in poleteti med svet. Toda gotovo si ne želi od tod. Saj vendar živi tukaj veliko bolj varno kot pa v bližini človeka. Hrane mu ne primanjkuje. Oh, kako je z menoj celo drugače! Kako kmalu se bode v meni vzbudila želja po razgovoru s kakim človekom in naj bi bil ta še tako ubog dninar. Toda čemu tožim! Ali nimam vedno svoje ljubo dete okrog sebe? In ne bode kmalu začelo razumevati govorico svoje matere? Da, prav v kratkem času bode začelo tudi samo govoriti

in potem mi ne bode manjkalo zabave v človeškem razgovoru.

Nato pogleda proti nebu in dostavi: „Nebeški oče, ohrani mi mojega otroka in zadovoljna bodem s svojim samotarnim življenjem!“ Komaj izgovori Genovefa te besede, že sliši v bližnjem grmovju neko šumotanje in ko se ozre, zagleda košuto, ki hiti proti votlini. Tudi grofinja se vrne tja. Kakor prejšnjega dne nasiti tudi danes Boleslava in ga položi na mah. Hitro razreže z ostrim kamnom nekaj buč, da dobi za mleko več posode in pomolze košuto. Ta ji da danes toliko mleka, da bi ga bilo v sili za nekaj dni dovolj.

Toda nemogoče nam je opisati vsak dan, katerega je grofinja preživela v samotni. Prestala je zimo, za njo pomlad in poletje in prišla je jesen s svojimi burjami in dolgotrajnim deževjem. Tako so se menjavali letni časi še večkrat. Kaj bi bila počela Genovefa, ako bi ne imela košute? Ta se je bila tako privadila, da ni naposled nič več zapustila Genovefe. Seveda je morala grofinja razun mleka skrbeti še tudi za drugo hrano. Čim bolj se je seznanila z gozdom, tem lažje je našla raznovrstnih povžitnih koreninic in raznovrstnega sadja.

Z nabiranjem sadja in koreninic pregnala si je marsikatero uro dolgega časa. Ker pa v praznem bivališču ni bilo skoraj nobenega dela, čutila je

vendar premnogokrat samoto. O takih priložnostih je zdihovala: „Oh, ko bi imela le nekoliko preje in igle za pletenje, da bi imele roke vsaj nekaj opravka! Kako veselje bi bilo za me, če bi mogla Boleslavčku izplesti toplo suknjico. Najtežje delo je vendar še prijetnejše, kakor pa biti vedno brez opravka.“

Potem se je zopet spomnila knjig, katere je imela v Brankogradu v omari in katere bi bila zdaj tako rada čitala.

„Koliko ur,“ govorila je sama sebi, „bi si okrajšala s koristnim berilom. Toda ljubi Bog, tvoja dela tukaj okoli so tudi prevelika knjiga, katero si napisal sam.“ In tako je prav vestno čitala v knjigi prirode, katere pisatelj je stvarnik sam. Nikdar ni bilo grofinja prej kdaj tako dobro opazovala vstvarjenja, kakor je zdaj dan na dan gledala po prirodi. Cvetice, metuljčki, hrošči, sploh vse, kar se je gibalo okoli nje, pridigovalo je o vsemogočnosti in neskončni modrosti božji. Prav ginjeno se je čutila vsikdar, kadar je opazila, da se je živali po gozdu skoraj celo ne boje. O košuti smo bili to že slišali; pa tudi jeleni, srne, zajci veverice so se včasih približevali votlini in gledali vanjo, kakor bi hoteli reči:

Dober dan, Genovefa! Kako se ti godi in kako se ti dopade tukaj pri nas v gozdu?

Nič manj krotke so se kazali tudi raznovrstni ptički pevci katere je Genovefa poslušala tako

rada. Vsikdar se je o taki priložnosti spomnila Odrešenikovih besed: „Glejte na ptice pod nebom; one ne sejejo, one ne žanjejo, one ne nabirajo in vendar jih preživi nebeški oče. Ali niste vi veliko več kakor one?“

Kadar je vel tih vetrič po vejevju, dozdevalo se ji je, kakor bi vela božja sapa; pobožno je padla na kolena in molila:

„O nebeški oče! Zahvaljujem se ti za vse dobre dare, s katerimi razveseljuješ moje žalostno srce. Vsak dan mi daš okusiti svojo prijaznost in dobrotljivost. Daj, o Gospod, tudi mojemu otroku pobožno srce, da te bode tudi on enkrat prav spoznal in ljubil.“ Mali Boleslav se je počasoma razvijal prav lepo, Genovefa ga je mnogo nosila na prosto in vsled krepilnega gozdnega zraka in zdravega mleka cvetel je otrok lepši kakor najlepša gozdna cvetlica. Lahko si mislimo, s kakim veseljem je grofinja rada gledala v ljube modre oči, s kako radostjo je gledala zlatorumene kodre ali k sebi pritiskala polni in rdečelični obraz dečkov. In če je deček prijel mater okoli vratu, pozabila je celo, da je bila po ljudeh zavržena iz človeške družbe. V takih časih mogla je — kakor v otroških letih in v krasni palači svojega moža — veselo popevati mične pesmice.

Skrbi in veselje Genovefino v samoti.

Genovefa je že preživela dobro leto v samoti, ko je mali Boleslav začel hoditi in za materjo skušal izgovarjati prve besede. To je bilo za Genovefo novo veselje, kajti od tistega časa, odkar sta jo bila zapustila moža, katera bi jo imela na Golovo povelje umoriti, ni bila, izjemši otročje jokanje, slišala nobenega drugega človeškega glasu, kakor svojega. In zdaj je začel Boleslav govoriti. Ni trajalo dolgo in znal je izgovarjati besedo „mama“. Kako je grofinjo radostilo! Vsak dan je po več ur govorila ž njim. Če je dopuščalo vreme, peljala ga je za roko po dolinici, kazala mu to in ono in si prizadevala, da je imena predmetov izgovarjala prav glasno in prav razločno. Kadar je Boleslav skušal za njo izgovarjati razne besede, prigodilo se mu je pač navadno, da se mu je jezik večkrat zaletaval in ni mogel imena izgovoriti vsikdar tako, kakor bi bil moral. In tako je naredil iz besede kamen „tamen“ ali iz besede roža „loza“. A sčasoma so pri govorjenju izginile take in enake malenkosti. Pozneje je postala ukaželjnost dečkova tako velika, da je privlekel iz vseh kotov prijazne dolinice po sto in sto predmetov, hoteč vedeti njih ime in pomen: mati pa je bila neutrudljiva v poučevanju.

Pri vsem veselju pa ji je vendar delalo največjo skrb vprašanje: s čim naj oblači naglo rasto-

čega otroka? Kar je bila mogla Genovefa pogrešati svoje obleke, bila je davno uporabila. Toda zadnji čas je nedostajala revna obleka in uboga mati je imela vedno hujše želje po igli in niti, škarjah in platnu. V svoji vsakdanji molitvi se je tudi tozadevno priporočala Bogu, naj ji pomaga; a kako ji bode pomagal, bilo ji je povsem prikrito.

Nekoč, ko se je grofinja ravno izprehajala po gozdu, skoči izza nekega drevasa star lisjak in beži v gvmovje. „Ta nima dobre vesti!“ misli si Genovefa in poteče na njim. Kmalu najde mlado srno, katero je bil krvoželjni ropar zadavil pred par trenutki. Začetskoma se ji mala živalica smili; takoj pa se ji narodi misel: „Oj — iz kože dala bi se za Boleslavčka narediti topla obleka!“ Kakor je mislila, tako je tudi storila. — Mlado divjačino zanese v votlino in jo odere s pomočjo ostrega kamna. Kožo nese k studencu in jo dobro opere in posuši. V to kožo zavije potem Boleslava. Res je bilo ovito samo telo in so bile roke in noge proste, a zadnje so bile že proti mrazu dobro utrjene. Genovefa se je odkrižala ene skrbi. Kdor bi bil videl dečka tako oblečenega skakati po gozdu, bi pač ne bil hotel verjeti, da je grofovski sin in vnuk mogočnega vojvode. Genovefa sama se je mnogokrat nasmehljala bolestno, ko je pogledala Boleslava tako oblečenega in vsikdar si je mislila, kako bi hodil zdaj Boleslav oblečen po očetovem gradu. Vsakrat pa se ji je pri takih

mislih ukradla solza v oko. Kmalu pa je minila žalost in nadvladala je prijetna zavest, da bode deček to zimo veliko lažje prestal mraz, kakor lani. Tudi je iz kosmate, nekoliko pisane kože gledal tako zdrav obraz, da se je Genovefi vsikdar, kadar jo je deček pogledal, zazdelo, kakor bi posijalo po nji solnce.

Toda prišle so nove skrbi. Boleslav nagloma zboli in bolezen se noče umakniti in naj streže Genovefa še tako pridno malemu bolniku. Kako rada bi bila žalostna mati poslala po kakega zdravnika, a ni bilo mogoče. Morala je tolažbo iskati zopet pri Bogu. Vsak dan je molila k njemu in iskala najiskrenejše besede in res se je Bog usmilil matere in otročiča. — Ko je zima vzela slovo in je zunaj že vse zelenelo in cvetelo, vrnila so se tudi dečku rdeča lička in mogel je prvič vstati s svoje posteljice in iti ob roki ljubeče matere na izprehod. Deček je bil videl naravo zadnjič takrat, ko je bila ovita že v zimsko obleke. Kako se je bilo tekom boleznii izpremenilo vse zunaj v gozdu! Um njegov se je bil razvil že toliko, da se je lahko čudil nad izpremenjavo. Krasota pomladne narave je naredila globok utis nanj. Ves začuden je obstal in oči so se mu svetile, ko je gledal okrog sebe.

Nakrat pa zakliče: „Kako je, mati! Zdaj je vendar vse celo drugače, kakor je bilo prej; vse je lepše. Ko sem bil zadnjikrat zunaj, bila je zemlja

celo bela in pokrita s smegom,“ drevje in pa grmovje bilo je golo. Zdaj je vse nakrat zeleno. In kako toplo sije solnce! In kako modrosvetlo je nebo! Kaj pa je to tukaj pred mojim nogami? Kako gleda iz trave?”

„To so cvetlice, moje dete,“ pouči ga Genovefa. „Le natrgaj si jih. Te-le imenujemo marjetice, one-le šmarnice. Marjetice so lepo rumene v sredini, okoli pa so bele in rudečkaste. Tamkaj za onim grmičjem, kjer vidiš trato celo rumeno, tamkaj rastejo trobentice; one prijetno dišé in če jih nastaviš na usta in pihaš vanje, tedaj trobijo. Radi tega so dobile tako ime. Rastejo pa še okoli tudi modre vijolice, ki dišé veliko močnejše in prijetnejše.“

Ni trajalo dolgo in Boleslav si je bil nabral toliko cvetlic, da jih skoraj že ni mogel več objeti.

„Pojdi, greva dalje,“ opomni ga mati. „Vsedla se bodeva pod oni hrast, da si nekoliko odpočiješ. Mah je tamkaj prav mehak.“

Ko sta si odbrala prostor, nadaljuje mati: „Danes si videl mnogo lepega, toda zdaj pa še poslušaj. Ali ne slišiš nič?“

Boleslav posluša prav pazljivo. Kmalo zakliče ves začuden: „Kaj bi le to bilo? Po vsem grmovju se nekaj glasi!“

Grofinja je bila preteklo jesem nabrala raznih jagod in raznega semena, o katerih je vedela, da jih radi obirajo ptiči. Kadar je torej zapadel visok

sneg, nasipala je večkrat kako peščico hrane lačnim ptičicam. Na ta način so postale zadnje prav krotke. Ker je imela grofinja po naključju tudi zdaj nekaj zrnč pri sebi, vrže je pred se na tla. In glej, kmalu prileti nekoliko malih gozdnih godcev, prileti jih še več in vedno več in brž je zbrana mnogoštevilna pisama družba na tleh ter pobira zrnca.

„Glej,“ opozori Genovefa svojega sinka, „to so pevci, katere si bil prej slišal. Veselijo se, da morejo stanovati v tem lepem, zelenem gozdu in raditega prepevajo ljubemu stvarniku svoje hvalne in zahvalne pesmi.“

„Čemu pa ljubemu Bogu? Čemu ne tebi, ljuba mama?“ vpraša Boleslav.

„Tako ti hočem povedati,“ odgovori grofinja. „Vse, kar vidiš tvoje oči, je ljubega Boga. Bilo je o svojem času, ko še ni bilo dreves, grmovja, zelišč — ko še niso skakali jeleni, srne, zajčki — ko še niso peli ptički in poletavali pisani metuljčki. Takrat še ni bilo pečin in kamenja, ne modrega neba, ne toplega solnca, ne mesca in lesketajočih zvezdic; takrat ni bilo nič drugega razven ljubega Boga. On sam je bil. Potem pa je ustvaril vse to, kar vidimo okoli in okoli. Zato je tudi vse njegovo: njegova sva tudi ti in jaz. On je naš nebeški oče. kateri nam dan na dan izkazuje svoje dobrote. Podaril je nama zvesto živalico, katera nam daje redilnega mleka, dal je rasti

raznovrstno sadje in koreninice, katere nam služijo za hrano in tudi tebe je ozdravil edino le on. Vsled teh dobrot morava večkrat govoriti k njemu in reče: Zahvaljujema se, ljubi nebeški oče! Mali ptički pa ne znajo govoriti: Zahvaljujemo se ti, ljubi Bog, za dobra zrnca in lepe jagode, katere nam pustiš rasti! In ker ne znajo govoriti, tedaj pa pojejo svoje pesmice in tudi nad temi ima Bog svoje dopadenje.

Boleslav je pobožno poslušal. Potem pa reče „Mama, kadar bodem zdaj zopet pil mleko, hočem tudi jaz govoriti z Bogom, toda samo ne vem, kaj naj porečem. Mama, vi mi morate besede še prej povedati.“

Genovefa odgovori: „Ti lahko rečeš naprimer takole:

Za vse dobrote, ljubi Bog, ki sem od tebe jih prejel, hvaležen biti čem otrok, da bodeš vedno me vesel!“

In zdaj je morala Genovefa to otročjo molitvico ponoviti tolikokrat, dokler te ni deček znal. Istočasno se je bila približala tudi košuta. Da bi grofinja naredila dečku večje veselje, posadi ga živali na hrbet in žival ga nese počasi in pod nadzorstvom Genovefinim nazaj v votlino. Od tega časa storil je Boleslav vsak dan kako potovanje po gozdni okolici in iskal novih, še neznanih predmetov. Komaj si je odrgnil spanec iz očij, že je hotel iti gledat, če je „Bog naredil zopet kaj

novega.“ Če je našel naprimer cvetličin popek, ki se je bil razcvetel čez noč, takoj je hitel materi poročat o veseli novici.

Nekoč reče materi: „Ko bi le vedel, kako nareja Bog? Čez noč vlada vendar tema, kako vidi Bog, kakšno cvetlico bode naredil iz popka? Bode li dovolj lepa ali ne?“ Mati ga pouči, da vidi Bog ponoči ravno tako dobro, kakor deček po dnevi. Kaj takega zdelo se je Boleslavu seveda čudno. Med njegovo boleznijo je bila Genovefa našla sredi gozda prosto planjavo, kjer je rastlo mnogo jagodnega zelišča. Ah, si je mislila, kako bodo prišle rudeče jagode dečku prav, kadar bode že ozdravel in bodo jagode dozorele. Ker se je bilo že izpolnilo oboje, splete grofinja malo ple-tarico, prime dečka za roko in se poda ž njim v gozd. Deček doslej še ni bil nikjer videl jagod. Ko se mu začnejo te od daleč blesteti, zakliče ves začuden:

„Mati, mati, glejte, kako lepe cvetlice rastejo tamkajle!“

Genovefa se nasmeji in reče: „Da, bile so cvetlice, a so že dolgo odcvetele. Te rudeče krog-ljice so majhen sad, ki je nastal iz imenovanih cvetlic.“ Brž nabere nekaj najlepših in jih da Boleslavu okusiti. Dečku ni bilo treba prigovarjati. Ko jih okusi, meni: „Oj, mati, kako so jagode dobre. Saj jih smem pojesti še več!“

„Le jej,“ odgovori grofinja, „kolikor jih moreš; a izbiraj samo rudeče. Potem hočeva napolniti še to pletarico, da jih bodeva imela tudi za večer.“

Jagode so se bile Boleslavu dopadle tako, da bi bil drugo jutro takoj rad šel po nje. Mati pa ga je hotela vaditi v potrpljenju in zatajevanju; raditega je menila: „Ne, danes ne greva tja!“

Boleslava je odpoved jezila in postal je siten. Še le potem, ko ga je mati poučila, da nima Bog takih otrok rad, kateri kažejo materi siten in nevoljen obraz, potolažil se je in pokoril materni prepovedi.

Nekoč najde Boleslav v nekem grmu ptičje gnezdo z jajčicami. Gnezdo mu je bilo zopet nekaj novega. Takoj pohiti k materi in ji pripoveduje: „Mati, mati, našel sem nekaj tako lepega! Še misliti si ne morete, kako je lepo!“

„Kaj si pa našel?“

„Oh, majhno, celo okroglo pletarko in v nji veliko malih in pisanih kroglic. Mati, vi morate vse videti!“

Genovefa je sicer takoj vedela, kaj meni deček; a da bi mu prehitro ne skalila veselja, šla je z njim do grma. Ko dospeta do gnezda, sedela je ravno taščica na njem. Nekaj časa še obsedi ptiček, potem pa odbeži.

„Povejte mi vendar, ljuba mati, ali je ta pletarica ptiča, ki je odletel?“

Genovefa odgovori: „Seveda, to je njegovo gnezdo, katero si je bil naredil sam. Le poglej v gnezdo, kako je izpleteno iz trave in mahu, drobnih koreninic in dračja, katero obvisi raznim živalim na ostrem trnju. Čez noč spi ptiček v gnezdu.“

Pa deček še ne ve dovolj in izprašuje radovedno dalje. „Čemu so mu pa te drobne kroglice? Čemu jih ima v gnezdu?“

„To so ptičja jajčka,“ odgovori mati.

„Ali se ptič igra ž njimi?“ poizveduje Boleslav dalje. Ni mu še bilo dovolj, kar mu je mati povedala.

„On se ne igra ž njimi,“ zavrne ga mati.

„Oho,“ poskoči deček in ploskne z rokama, „potem jih vzamem jaz. Jaz se bodem pa prav lepo igral ž njimi.“

„Boleslav,“ pokara grofinja dečka, „tega nikakor ne smeš storiti. Ptič bi bil prav žalosten, ako bi mu ti uropal jajčka. Kaj bode ptič počel z njimi, tega ti še ne veš; kmalu bodeš videl z lastnimi očmi. Idi večkrat k gnezdu in opazuj prav pazljivo. Jajčk pa se nikdar ne smeš dotakniti, kajti potem bi jih ptiček zapustil in bi zapustil tudi gnezdo.“

Boleslav je dan na dan obiskoval gnezdo. Kako se je začudil, ko je našel nekega dne mesto pisanih jajčec pet golih, mladih ptičev. In zopet je šel po mater, da tudi ona ž njim vidi novo čudo.

„Jaz sem že prej vedela, kaj se bo zgodilo,“ je rekla, „a nisem ti hotela povedati, ker sem menila, da bodeš imel tem večje veselje, ako bodeš ptičke našel sam.“

„Pa so to res mladi ptički?“ čudi se Boleslav; „te stvarce so vendar celo drugačne, kakor ptiči. Na njih ni videti ne oči, ne perja.“

„Da,“ pouči mati dečka, „tako se godi večinoma vsem mladim ptičem. Kadar se izvale, nimajo celo nič perja in tudi ne gledajo ne. Oni ne morejo leteti in tudi ne skočiti iz gnezda.“

„Potem morajo vendar zmrzniti in lakote poginiti,“ modruje Boleslav.

„Ne, moje dete,“ nadaljuje grofica, „gnezdo je znotraj mehko in prevlečeno z dračjem in s perjem ter je zato prav toplo; tudi je okoli in okoli lepo okroglo, da se ne morejo mladiči nikjer udariti. Kako pa mladiči dobijo hrano, tega ti danes nočem povedati; opazuj sam prihodnje dni.“

Deček je še hotel vedeti, kdo je učil ptiče zidati tako umetna gnezda.

„Po pravici rečeno,“ odgovori grofinja, „niso se učili od nikogar. Ljubi Bog je ustvaril ptice tako, da znajo že delati, čeprav se niso učile prej in niso videle drugje. One so v zidanju gnezd spretnejše, kakor ti in jaz; midva bi ne naredila takega gnezda in če bi se trudila še tako hudo.“

„Tega vam pa ne verjamem,“ ugovarja deček; „kako bi jaz ne znal narediti gnezda!“

„Dobro,“ nasmeje se grofinja, „poskusi pozneje.“

„Takoј potem se lotim dela,“ reče Boleslav, „a gnezda ne postavim v grmovje ali med trnovje.“

„Ravno radi grmovja in radi trnovlja stanujejo ptički najbolj varno,“ meni grofinja. „Mnogo je velikih ptic, katere zalezujejo male ptičke, da jih trgajo in žro. Grmovje pokriva male ptičke in velike ptice roparice ali ne najdejo gnezda ali pa ne morejo radi gostih vej vanj. To vedo ptički prav dobro in zato zidajo svoja gnezda najrajši v najbolj gosto grmovje in trnovje.“

Ko se Genovefa in Boleslav vrneta v svoje domovanje, natrga zadnji brž nekaj travnih bilkic in nabere nekoliko mahu ter začne plesti. Kakšno je bilo gnezdo, mislite si lahko sami. On sam je res mislil, da je delo izvršil prav popolnoma. Brž zanese gnezdo v bližnji grm in je pritrđi med veje. Kako bi se bil veselil, če bi bilo prišlo kakemu malemu ptičku, kaki sinički ali liščku na misel, da bi bil legel vanj svoja jajčka. Toda noben ni storil kaj takega. Ko je vsled takega preziranja tožil materi svojo nadlogo, se je ta nasmejala, rekoč: „Takoј sem vedela: tvoje gnezdo se zdi malim ptičkom zdavna preslabo.“

Nekaj dni pozneje priskaklja ukaželjni deček k materi in reče: „Mama, zdaj pa že vem, na kak način dobijo goli mladiči hrano!“

„Pripoveduj mi!“ prosi Genovefa.

Boleslav pripoveduje: „Varno skrit sem stal za grmom in sem opazoval gnezdo. Kmalu je priletel starec in je imel v kljunu prvič gosenco, ko je odletel in zopet priletel, držal je črvička in in tako je prinašal vedno in vedno kaj, včasih tudi kaka jagodo. Vsikdar se je vsedel na rob, mladiči pa so dvignili glave kvišku, odprli kljune in kričali, kakor se je dalo. Hrano je dobil po eden in starec je nosil, dokler niso bili vsi siti. Le verujte mi, mati, star ptič ima mnogo opravka z mladiči; vedno mora letati zdaj sem, zdaj tja.“

„Res je,“ pritrudi Genovefa; „toda ptič stori vsako delo za mladiče prav rad, kajti oni so tako, njegovi otroci, kakor si ti moj otrok.“

Grofinja pritisne sinka k sebi in ga poljubi. Potem dvigne oči proti nebu, kakor bi hotela reči: „O Bog, kak se ti zahvaljujem, da si mi ohranil dragega otroka in ga navedil zopet zdravega!“

Nekoč prinese Boleslav zeleno vejo domu. Na veji je bilo vse polno prelepo rdečih jagod. Že od daleč kriči materi: „Mati, zopet sem našel nekaj novega; te jagode, ki so tako lepe in tako rudeče, bodo gotovo prav dobre!“

Genovefa si ogleda jagode in obledi. „Si že jedel od teh jagod? vpraša prestrašena.

„Ne,“ odkima Boleslav, „nisem jih hotel jesti prej, dokler mi vi ne poveste, ali so že zrele ali ne.“

„Za božjo voljo, otrok,“ vzklikne Genovefa, „vrzi jih brž proč, jagode so strupene! Če poješ nekaj teh jagod, zboliš vnovič in potem ne moreš več iti v gozd. Obljubi mi, otrok, da ne bodeš nikdar jedel kaj takega, česar ne poznaš!“

Deček obljubi materi in ta je imela od zdaj veliko skrb, da je dečku pri vsaki priložnosti pokazala kako strupeno rastlino, koreninico ali jagodo.

„Bila sem zelo neprevidna,“ govorila je sama sebi, „da nisem dečka že prej opozorila na take rastline. Kako lahko bi se že bil zastrupil po moji lastni krivdi.“

Genovefi da volk toplo obleko.

Zopet je bilo poletje skoraj minilo. Mladi ptički, katere je bil deček takrat opazoval, bili so že davno izleteli iz gnezda. Trn je bil poln modrih drenulj, jagod, katere so se pa še vedno okusile prav kisle. Zopet na drugem trnju so se svetile rudeče trnulje in jabolka so od dne do dne postajala bolj rudečelična. Tudi zeleno listje se je začelo tu pa tam barvati z rumeno ali rudečkasto barvo. Solnce je od dne do dne vzhajalo poznej in zahajalo prej. Temni, sivi oblaki prikrivali so včasih po več tednov modro nebo, a cvetlice so začele veneti in povešati trudne glavice.

„Bliža se jesen,“ rekla je Genovefa sinku, „in hladni jeseni bode sledila mrzla zima, ki nama bode prinesla mnogo dežja, snega in ledu. Treba bode, da sva marljiva in si nabereva dovoljno zalogo koreninic in sadja.“

Genovefa je vsak dan pridno nabirala jabolka, drenulje, trnulje, lešnike in tudi druge povžitne reči, kakor gobe itd. Vse to je nakupičila v kotu v votlini in Boleslav ji je pomagal, kolikor so mu dopuščale njegove še slabe moči. S hrano sta bila sedaj preskrbljena dovolj, a z bridkostjo je jela opazovati Genovefa, kako postaja njena obleka od dne do dne slabejša. Njeno edino oblačilo, katero je bila nosila že nekaj let, jelo se je trgati. Jokajoč je sedela nekega dne pred votlino in skušala s pomočjo trnja in travnih bilkic vezati raztrgano oblačilo. A šlo ji je slabo izpod rok. Boleslav, kateri je videl materine solze, začel jo je božati po licih in jo tolažiti: „Ko je izgubila naša košuta dlako, rekli ste, mati, da ji bode Bog dal zopet novo oblačilo. Povejte mu torej, naj tudi vam da potrebno obleko. Saj ima gotovo vas rajši, kakor pa živalco.“

Genovefa objame dečka in reče: „Prav imaš, Boleslav! Nočem več žalovati; nebeški oče bode že skrbel zame.“

Nekaj dni poznej pride Genovefa pri svojem iskanju po koreninica in jagodah pod strmi grič. Nakrat zapazi močnega volka, kateri je z gobcem

vlekel ovco. V prvem strahu pograbi grofinja na tleh ležečo močno vejo, katero je bila odtrgala strela in udari ž njo volka po glavi. Volk izpusti ovco in zbeži. Genovefa opazuje mrtvo žival in najde na nji znamenje, s katerim so bile zaznamovane črede njenega moža.

„Oh, moj Bog,“ vzdihne grofinja, „ko bi bila vsaj ti živa in bi mi mogla pripovedovati, kako se godi Branku! Kako bi rada vedela, se je li vrnil srečno in zdrav iz boja in je še jezen na mene ali ne.“

Pogled na mrtvo ovco navda Genovefino srce s takim domažaljem, da se nehote vpraša: „Ali bi ne bilo najbolje, če bi se vrnila domu k možu? Morda bi me varani grof sprejel z velikim veseljem. Kako dober bi bil moj povrat za Bole-slava!“

Pa kmalu je znala grofinja premagati svoje vroče želje.

„Ne,“ rekla je, „nočem prelomiti dane pri-sege! Kako lahko bi se zgodilo, da bi radi mene Vinko in Hinko prišla ob življenje. Ako je božja volja, da se kdaj vrnem nazaj med svet, bodo se že našli pravi poti in prava sredstva. Bog je do zdaj skrbel tako očetovsko za me, da se lahko skoraj brez skrbi oziram v prihodnjost in čakam njegovih ukrepov.“

Nato pade na kolena in se zahvali nebeškemu dobrotniku za mrtvo ovco, katere topli

kožuh jo je nakrat rešil sitnih skrbi. Na ta način se je Bog poslužil volka kot svojega slugo, da je žalostni Genovefi prinesel prepotrebne obleke. Genovefa pinstavi jagode in koreninice na stran in zavleče mrtvo ovco do votline, kjer je moral danes ostati Boleslav. On ni mogel namreč hoditi, ker je bil stopil na trn. Ko zagleda mater — solnco se je že bližalo zatonu — zakliče ji nasproti: „Mati, ste vendar enkrat prišli! O, kako dolg mi je bil čas; že sem mislil, da se vam je bila pripetila kaka nezgoda!“

„Ne, moje dete,“ nasmeje se Genovefa, „pripetila se mi ni nikaka nezgoda, ampak nasprotno sem imela še veliko srečo. Le poglej, kaj prinašam!“

Deček še ni bil nikdar videl ovce. Ko si jo je ogledal dovolj in se načudil tudi živali, hotel je brž vedeti, kako se imenuje.

„Ta žival je ovca,“ reče mati; „ona je iz črede tvojega ljubega — — —.“ Beseda ji naglo zastane. Skoraj bi bila v svojem veselju izdala skrivnost, katero je hotela prikrivati dečku.

„Od kod je ovca?“ vpraša Boleslav, kateremu ni bila ušla nobena beseda iz materinih ust. Ona mu začne brž pripovedovati, na kak način je volku izbila ovco. Drugega jutra je bilo njeno prvo delo odreti ovci kožo z ostrim kamnom, kateri ji je bil že večkrat služil mesto noža. Delo je bilo silno mudno in težavno, a naposled je

vendar le uspelo. Kako si je Genovefa iz kožuha narejala obleko, ne bomo popisovali. Čeprav ni bila lepa, vendar je dobro grela in veliko bolje služila kakor stara. Boleslava je to zelo veselilo, Vedno je izpraševal mater: „Kaj ne, ljuba mati, zdaj se ne bodete več jokali; saj vidite, kako skrbi dobri Bog za vas in vam v sili pošlje, česar potrebujete.“

In res, Bog je pomagal o pravem času. Trajalo je samo še nekaj tednov in že je nastopila zima s tako silo, kakoršne še ni nikdar pomnila Genovefa. Naprej je zapadel sneg tako močno, da ga niso mogle več nositi veje, da, cela drevesa so se polomila. Za tem je pritisnil tako hud mraz, da je Genovefo in sinka tudi pod toplo obleko tresel prav neprijetno. Oh, kako dolgi so bili dnevi in še posebno dečku, kateremu mirno sedenje v votlini celo ni ugajalo. Saj pa tudi s svojimi bosimi nogami ni mogel letati zunaj po snegu. Njegov najljubši opravke po zimi je bil, krmiti uboge ptičke. Mnogo je bila skrbela grofinja, da ni manjkalo semenja. Boleslav je marsikatero peščico natrosil lačnim živalcam. Navadno so te že čakale in takoj se jih je zbrala cela tropa, kakor hitro se je pokazala radodarna dečkova roka. Za zvesto košuto imela je grofinja pripravljenega sena in žival včasi ni po več dni zaputila votline. To pa je bilo celo prav. Njeno toplo truplo nadomestovalo je v votlini toplo peč.

Včasih je deček vrgel nekoliko sena tudi pred votlino, kar so pač kaj naglo zapazile srne in zajci v gozdu. Prišli so blizu in sčasoma so bile živalice že tako krotke, da so dišeče seno jedle dečku iz roke. Pri vsem pomanjkanju človeške družbe so bili taki prizori kaj prijetni obema puščavnikoma. Marsikatero uro sta oba prebila tudi tako, da je Genovefa pripovedovala Boleslavu mične dogodbice, pravljice in basni. Posebno je kratkočasila rada dečku večerne ure, katere so bile za grofinjo najbolj žalostne. Solnce je zašlo v zimskem času že prav zgodaj in vzhajalo prav pozno in cel čas sta morala puščavnika prebiti v temi.

Boleslavu se je v tej zadevi godilo nekoliko bolje, on je navadno takoj zaspal, kadar ni pripovedovala Genovefa in je spal potem celo noč. Še le proti jutru se je navadno vzbudil.

Najbolj zapuščena se je čutila po zimi Genovefa vsikdar takrat, ko je človeštvo obhajalo vesele in ljube božične praznike. Sicer ni vedela natančno, katere dni se obhajajo, a tako približno jih je le uganila po solnčnem teku. Takrat si je mislila:

„Kako bogato bi zdaj bil obdarovan Boleslav, če bi bival v gradu svojega očeta. Tako pa dobi manj, kakor najubožnejši otroci v mestu ali na deželi, da, veliko manj dobi kakor otrok

zadnjega berača. Da, še slišal ni nič o božjem detetu, katero se je iz ljubezni do sveta narodilo daleč tam v jutrovej deželi, da odreši s svojo smrtjo vse človeštvo!“

Genovefa zholi v samoti.

Ostri in hudi zimi sledila je drugo leto precej mila in topla zima, tako da sta Genovefa in njen sinček pretrpela prav malo mraza.

„Daj Bog,“ rekla je grofinja, „da bi bile vse zime tako prijetne, kakor je ta. Potem bi midva kaj lahko prestala v tej votlini.“

Toda ni prišlo tako, kakor si je želela. Sedmega leta žalostnega samotarjenja nastopila je tako ostra zima, kakor še prej nikdar ne; hudema mrazu pridružile so se tudi močne snežne burje. Po cele noči ni mogla Genovefa vsled prehudega mraza zatisniti oči. Boleslavu se je v tem hudem času na čudežen način godilo primeroma prav dobro. — Bil je res krepak in utrjen. — Toda uboga mati, katero so v mladih letih toliko varovali mraza in prevelike vročine, ni mogla naposled prestati v mrzli in mokrotni votlini.

„Oh, moj Bog,“ tarnala je velikrat, „zdaj še le spoznam, kako imeniten dar božji je ogenj. Lesa imam okoli in okoli dovolj, a kaj mi po-

maga, če ga ne morem zažgati. Kako toplo in suho bi lahko ž njim naredila najino stanovanje!“

Boleslav, kateri še ni bil videl ognja, ni mogel razumeti, o čem govori mati; saj mu pa tudi ni mogla raztolmačiti, kaj je ogenj. Čez nekaj dni zapazi deček, na se je materin obraz zelo spremenil. Rudeča lica izginila so celo, oči pa so medlo gledale med svet in bile kakor udrte.

„Oh, ljuba mati,“ vzkliknil je deček, „kako ste se izpremenili, celo drugačni ste, kakor prej! Skoraj vas ne morem poznati.“

„Drago dete,“ odgovori Genovefa s slabim glasom, „zelo sem bolna; bržčas bodem umrla.“

„Umrli bodete?“ vpraša deček, „kaj pa je to, umreti? O tem mi še vendar niste nič pravili.“

„Seveda ti nisem pravila,“ meni Genovefa, „toda v tvojo škodo in v tvojo nesrečo izvedel bodeš še prehitro, kaj se reče umreti. Poslušaj me, kaj ti povem. Zaspala bodem in se nikdar več vzbudila. Moje oko ne bode več videlo, moje uho nič več slišalo in tudi tvojega glasu ne, naj me kličeš še tako glasno. Mrzla, blede, trda in nema bodem ležala na tleh, kajti kdor umrje, ta ne more geniti ne roke, ne noge.“ Genovefa molči nekaj trenutkov. Ne da se popisati prizor, ki je nastal, ko je Boleslav objel z obema rokama mater in jokaje klical ter prosil: „O, mati, mati, ne smete umreti!“

Genovefa mu jame božati solzno lice in ga tolaži: „Nič ne joči, dete! Ni v moji moči živeti tako dolgo, kakor dolgo bi sama hotela. Če umrjem, tedaj se zgodi to po božji volji.“

„Ali pa ni Bog več dober z nama? Kaj sva mu vendar storila hudega?“ vprašuje deček v svoji otročji nevednosti.

„Bog,“ pouči Genovefa dečka, „je še vedno dober z nama. Smrt ni tako huda, kakor je videti. Najboljše pri človeku ni to, kar vidimo, ampak duša je najdragocenejša. Ona stanuje v človeku, dokler truplo ne umrje, potem pa se dvigne iz telesa in gre k Bogu v nebesa. Da, ljubo dete, tamkaj gori se bode tvoji materi godilo mnogo boljše, kakor na zemlji. Tamkaj ne bodem trpela več mraza; tamkaj se konča sploh vsaka pritožba in ves jok, kajti v nebesih ni bolečin in trpljenja.“

„Mati,“ zakliče deček, „vzemite me tedaj s sabo. Sam nočem ostati v tej divjini in hočem tudi umreti.“

Genovefa ga z boleznim nasmehom zavrne: „Kako rada bi te vzela s sabo, drago dete, ako bi bila božja volja tako. Toda pomisli, ti si še zdrav in neskončno dobri Bog hoče, da še ostaneš na zemlji in živiš dalje. In kar on hoče, to se mora zgoditi. Pa hočem ti povedati, kaj imaš storiti, če bodem umrla. Vzeti si moraš pletarko sadja in iti vedno naprej proti tisti strani, kjer je danes zjutraj vzhajalo solnce. Čez par dni bodeš dospel

na kraj tega gozda in pred seboj bodeš videl veliko deželo, kjer stenuje mnogo ljudi.“

„Kaj,“ začudi se Boleslav, „mnogo ljudi? Ali midva nisva edina človeka na zemlji? Čemu mi niste o drugih ljudeh še ničesar pripovedovali do zdaj?“

„Nalašč nisem storila tega,“ odgovori Genovefa, „kajti ljudje tamkaj zunaj gozda niso bili nič kaj dobri z nama in so naju pregnali tukaj sem.“

„Potem nočem iti k njim!“ zakliče Boleslav. „Mislil sem si, da so do mene ravno tako dobri kakor vi.“

Mati pa mu prigovarja: „Na vsak način moraš iti med ljudi, kajti med njimi imaš svojega očeta.“

„Očeta?“ vpraša Boleslav začuden, „bil sem do zdaj vedno mnenja, da je moj oče v nebesih.“

„Seveda,“ reče Genovefa, „enega očeta imaš v nebesih, toda enega očeta imaš tudi na zemlji. Prvega ne moreš videti, a drugega lahko vidiš, kakor vidiš zdaj mene.“

Ta novica zdi se Boleslavu tako čudna, da je začetkoma sploh ne more verjeti. Globoko zamišljen gleda srepro pred se. Kmalu pa izprašuje dalje: „Pa povejte mi, mati, čemu ne pride ta oče celo nič k nama semkaj v to divjino? Čemu naju pusti tako sama tukaj v gozdu?“

„Oh, moje dete,“ odgovori Genovefa, „on sploh ne ve, da sva tukaj; on misli, da sva oba že mrtva.“

„Čemu pa misli tako?“ izprašuje mali rado-vednež dalje.

Genovefa pripoveduje: „Oh, žalostna povest je, drago dete! Ljudje so se mu nalagali, da sem jaz hudobna in brezbožna žena in radi tega me ni hotel imeti pri sebi. Glej, ta zlati prstan mi je podaril tvoj oče, ko je bil še dober z mano.“ Potegnila je prstan s prsta in ga pokazala dečku. Nato je nadaljevala: „Če bodem umrla in bodeš odšel iz tega gozda, vzemi ta prstan s sabo ter pazi, da pa ne izgubiš v gozdu. — In ko pa prideš med ljudi, vprašaj po grofu Branku, on je namreč tvoj oče. Gotovo se bode našel kdo, ki te bode hotel peljati k njemu. Kakor hitro stopiš pred njega, podaj mu ta prstan in reci: „Oče, ta prstan vam pošlje za spomin Genovefa, moja mati, spoznajte po njem, da sem vaš sin.“ Če te pa grof Branko vpraša, kje so tvoja mati, odgovori mu tako-le: „Umrli so pred nekoliko dnevi. Odpustili so vam vse! V nebesih vas upajo zopet videti, a do takrat naj bi skrbeli za me!“

Genovefa ni mogla dalje govoriti, njene telesne moči so bile preslabe, vrhu vsega pa jo je slabila še tudi britka ura poslavljanja. Čez nekaj časa si je zopet opomogla nekoliko in je nadaljevala: „Nikar pa tudi ne pozabi povedati očetu, da sem bila obsojena celo po krivem, da sem bila celo nedolžna in da sem mu zvesta ostala celo do smrti. Pripoveduj mu tudi, kako

sva tukaj živela in kako sem umrla. In še nekaj, moje dete; kakor imaš ti tukaj na zemlji očeta in mater, tako ju imam tudi jaz. Mogoče je, da sta že v tem času, odkar živim v samoti, umrla. Gotovo ne vem. Ako sta še oba pri življenju, oh prosí svojega očeta, naj te dovede k njima in sicer takoj. Moj oče in mati živita v deželi Brabant in sta sila bogata; ko te bodeta videla, bodeta gotovo prav vesela.“

Pri spominu na postarna stariša prevlada bolest revno ženo popolnoma. „O moj dobri oče, o moja dobra mati!“ kliče jokaje, „kdo bi si bil mislil, da me bodo iz vajinih rok odpeljali v tako bedo! Kako prisrčno rada bi vaju videla še enkrat, vama zrla v dobrovoljni obraz, predno umrjem. Toda ne morem več k vama, ker sem prebolna in preslaba in moja edina tolažba v življenju kakor v smrti je, da vaju bodem videla na onem svetu v nebesih.“

Boleslav, kateri je gledal, kako obilno so materi tekle solze po velem in bledem licu, jel je tudi sam jokati.

Gonovefa ga skuša pomiriti, kolikor ga more. „Nič ne jokaj,“ reče „od zdaj se ti bode godilo veliko bolje. Čeprav izgubiš svojo mater, podari ti vendar Bog dobrega očeta, kateri te vzame v svoj bogati grad in kateri te bode objemal, poljuboval in te imenoval svojega ljubega sinka. Potem se ti bode godilo dobro, a tudi meni bo

prav dobro, ker me v nebesih ne bode mrazilo in ne bodem čutila nobenih bolečin.“

Drugega dne je ponehaval oster mraz, kajti nehal je tudi pihati sever in privel je topli jug. Solnce je zopet prijazno sijalo v votlino in kmalu pregnalo nadležno mokroto. Kako se je radi tega veselil mali Boleslav.

„Kaj ne, ljuba mati,“ pravil je, „zdaj gotovo ne umrjete? Kmalu bode poletje.“

„Otrok.“ bil je slab in tih materin odgovor, „čakati morava potrpežljivo, kaj bode odredil Bog. Vedno še ne čutim, da bi se bila bolezen obrnila na bolje in tako vem, kako je gotovo božja volja vzeti me iz tega sveta.“

Res ginljivo je bilo videti, kako skrbno je mali Boleslav stregel bolni materi, stregel, kolikor je le mogel. Po cele dneve in pol noči se ni ganil od njene postelje. Zdaj je prinesel sveže vode in ji hladil vroče čelo, zdaj zopet ji dal redilnega mleka in peščico krepilnih gozdnih jagod. Ko je izginil zadnji sneg in je solnce posušilo zeleni mah, pripravil je materi takoj novo, sveže ležišče. Kratko rečeno, kar je le mislil, da zna priti materi prav in se ji dopadati, vse je storil. Čeprav je bila Gemovefa celo pripravljena ločiti se iz tega sveta, vendar jo je mučila skrb, kako se bode godilo sinku po njeni smrti. Da bi vsaj srečno dospel do svojega očeta; pot tja je dolga in za malega

otroka nevarna. Ali ne bode zašel v gostem lesju prastarega gozda?

„Kadar bodeš odhajal od tukaj,“ opominja ga, „ne pozabi vzeti seboj dovoljne hrane. Pre-skrbi si tudi kako močno vejo, da se lahko za silo braniš volkov in drugih zverin.“

Kmalu po teh besedah oslabi Genovefa tako, da misli, njena zadnja ura se ji bliža. Kakor nekdanji stari očak Jakob, zbere vez pogum, vzdigne se na ležišču, in reče z močnim glasom:

„Poklekni pred mene, ljubo dete, da te blagoslovim pred smrtjo!“

Jokaje uboga revež. Genovefa mu položi roki na kodrasto glavo, rekoč: „Bog te blagoslovi, drago dete! Nebeški oče naj te srečno pripelje do tvojega očeta in naj bode vedno s teboj! Naj te varuje vsega hudega, da tudi ti lahko kdaj prideš v nebesa!„

Genovefin glas je postajal vedno slabši in slabši, zadnje besede so se slišale samo kakor dih. Zdaj je umolknila; z zagrtimi očmi, blede kakor smrt je ležala na postelji, Boleslav si ni mislil drugega, kakor da je mati mrtva. Držal si je roki pred obraz in se britko jokal. Ubogi deček! Ko bi le bil vedel, da je Bog ravno v istem trenutku namignil smrtnemu angelju, naj gre svojo pot mimo hiše pravičneža in jo pusti na strani. Genovefa ni bila umrla, samo zaspala je prav trdno.

„Golo, kaj sem ti storil, da si me naredil tako nesrečnega? Čemu si me spravil ob ženo in otroka? . . . Zakaj si mi dobrote poplašal s hudim?“

Branko žaluje po svoji ženi.

Prositi moramo dragega čitatelja, naj se z nami vrne za sedem let nazaj v preteklost. Grofa Branka najdemo daleč od svoje dežele v bojnem šotoru. — On se je bil že pogumno bojeval za državo in kralja, zdaj pa leži ranjen na priprostem ležišču. Pred njega stopi Golov odposlanec s pismom, katero grof odpre in prebere. Med čitanjem postaja vedno bolj in bolj bled. Ko prečita pismo, zakriči ves razkačen: „Je li mogoče? Je li res Genovefa, o kateri sem bil trdno uverjen, da je kakor nedolžen angelj, tako grdo ravnala, kakor mi poroča zvesti in zanesljivi Golo?“

„Da, milostljivi gospod,“ potrdi sel, „res je žalostno, pa resnično.“

„Oh, hinavka!“ kriči grof Branko divji same jeze, „želel bi, da bi bil zdaj sam doma! Po moji lastni roki bi morala umreti!“

Takoj napiše tisto pismo svojemu hišniku, o katerem vemo, da je imelo povelje, naj Golo takoj usmrti Genovefo. V nekaj urah bil je sel že zopet na potu: imel je ostro zapoved, da se ne sme nikjer muditi. Drugega dne se vrne stari grofov konjar, kateri se je bil na lastno roko podal nad sovražnika, domov in grof mu pripoveduje, kaj se je bilo pripetilo. Slavko, tako je bilo konjarjevo ime, obledi.

„Ljubi gospod,“ reče nemirno, „kaj ste storili! Bodite uverjeni, da je vaša žena popolnoma nekriva; če nimam prav, stavim prerad svojo sivo glavo. Toda Golo, na katerega stavite toliko in ga imate kot največjega poštenjaka, je največji hinavec in malopridnež. Dobro vem, kako si je s sladkim prilizovanjem pridobil vaše srce; ravno tako dobro pa tudi vem, kako se vi varate v njem; verujte mi brez premisleka, gospod! Golo skrbi povsod le za svoj blagor, za svoj dobiček; on je, in vem, da se ne motim, vašo ženo obrekoval, najgrši obrekoval. — Oh, da vas je jeza zapeljala tako daleč! Vi še do zdaj niste obsodili nobenega berača, predno ga niste zaslišali; zdaj pa mora vaša krepostna žena umreti brez vsake preiskave. To je velika krivica, gospod grof! Naj vam torej nasvetujem, vzemite svojo prenagljeno obsodbo nazaj, dokler še ni prepozno.“

Grof odgovori: „Moram reči, da govoriš prav, Slavko! Bolje bi bilo na vsak način, ako bi bil odlašal s kaznijo tako dolgo, dokler bi ne bila končana vojska in naj je že Genovefa kriva ali ne. Takoj hočem svoje prvo povelje razveljaviti; takoj določi novega sela, katerega pošljem k Golu in prinesi pero, papir in črnilo!“

Kakor hitro je imel zaželjene reči, napisal je hišniku novo pismo, v katerem mu je dal vedeti, da se je prenaglil s prvim poveljem. Genovefa naj ostane tako dolgo, dokler se on ne

vrne, v svoji sobi; sicer naj bode zaprta, a žalega ji ne sme nihče storiti. Tudi z jedjo in pijačo se ji mora dobro postreči. S tem pismom moral je eden izmed njegovih mož naglo jezdit domu in sicer na najhitrejšem konju, katerega je imel grof.

„Ne glej na konja in če tudi pogine vsled prenagle ježe,“ opozori grof hlapca; „skrbi samo, da prideš še o pravem času v grad.“

Sluga je storil, kakor mu je veleval gospodar: v najhujšem diru je odjezdil. Kako dolg se je zdel grofu čas, ko je čakal, kdaj se vrne sluga. Besede starega in izkušenega konjarja so naredile močen vtis nanj. Več ko desetkrat na dan je poslal katerega izmed svojih ljudi pred šotorišče, da pogleda, se li že vrača odposlani sluga ali ne. Naposled se je vendar vrnil. In kakšno novico je prinesel? Prinesel je to novico, da je po najhujšem naporu došel en dan prepozno v grad; Golo je bil dal grofinjo in njenega otroka ravno prejšnjo noč umoriti! — Stari Slavko je hitro pobegnil iz šotorja, da bi pred grofom skrnil solze, ki so se mu jele udirati po starikavem obrazu.

Grof sam je silno obledel. „Moj Bog,“ slišali so ga večkrat vzdihovati, „če je morala nedolžna umreti!“

Vojska je trajala še dalje, a grof Branko se je ni mogel udeležiti več še, ker se mu je rana

celila le prav počasi. Da se mu je celila tako počasi, bila je kriva največ srčna žalost za nedolžno umorjeno ženo. Po preteku več mesecev čutil se je grof vendar enkrat toliko krepkega, da je lahko brez večje težave zajezdil konja. Prosil je kralja za dopust in vrnil se je domu. Ko je po težavnem in dolgotrajnem potovanju došel v svojo krajino, sprejelo ga je njegovo ljudstvo s solzami v očeh. Možje, žene in otroci so mu tožili o nesrečni usodi uboge Genovefe.

„Oh, milostljivi gospod,“ klicala je neka mati, imajoč nežno dete na roki, „čemu ste nam in sebi naredili toliko zla ter odstranili dobro Genovefo! Kako lepo bi bilo videti zdaj, ako bi vam prišla s svojim sinkom nasproti!“

Grofu se je tresel glas, ko je odgovoril: „Po vsem, kar mi je pisal Golo, ni zaslužila drugega, kakor smrt!“

„Golo,“ oglasi se brž eden izmed služabnikov, „oj, gospod grof, ko bi le vedeli, kaj je počenjal v vaši odsotnosti!“

In zdaj se je začelo vračajočemu pripovedovati mnogočesa o Golovi hudobnosti. — O Genovefi vedel je vsak povedati le lepe in dobre reči. Prišedši pred grad da grof s trobento glasno znamenje, da se je vrnil in da se ima položiti most čez globoki grajski jarek. Kmalu je zdrdral most doli in Golo pride grofu nasproti. Korakal je prav počasi. Gotovo se je že imel za posestnika gradu,

ko je izvedel, da je dobil grof težko rano, da skoraj ni upanja o njegovem okrevanju. Zdaj pa je bil grof nakrat tukaj! Lahko si mislimo, kako je bilo hudobnemu hišniku pri srcu. Bled in z zobmi šklepetajoč, kakor kakšen hudodelec, stal je pred grofom kakor pred svojim sodnikom. Grof ga je nekaj časa samo mirno gledal. Potem pa je izgovoril ravno tako mirno te besede:

„Pojdi pred menoj v veliko vitežko dvorano!“

Sape je jelo samega strahu pomanjkovati hudobnežu, ko se je tresočih kolen podal po stopnicah navzgor. Po njegovem obrazu je grof spoznal takoj, da je bila Genovefa nekriva. Vsled tega spoznanja mu je bilo v tem trenutku tako hudo pri srcu, da mu je bilo mogoče nastopiti kot strogemu sodniku. Dospevši v dvorano, odloži grof čelado in meč na mizo. Obrne se k Golu in reče:

„Daj mi vse ključe, katere sem ti bil izročil pri svojem odhodu!“ Ko se to zgodi, odda jih grof svojemu zvestemu konjarju Slavku z besedami:

„Vzemi jih, moj dragi Slavko. Odslej bodeš ti hišnik, a pazi, da se ne more nihče oddaljiti iz grada!“

Zdaj se poda Branko v sobe svoje žene. Tam je bilo še vse tako na svojem mestu kakor takrat, ko jih je zapustila Genovefa. Golo je bil pustil te sobe celo pri miru, ker mu je že utripalo srce, kadar je moral iti mimo njih. Najprvo zapazi grof

polzgotovljeno ročno delo, katero je imelo sledeči napis: „Vračajočemu se junaku Branku njegova zvesta žena Genovefa.“

Grofu stopijo solze v oči. Globoko žalosten sede na stol. Še bolj žalosten pa postane, ko se mu približa bolna ječarjeva hči Berta s pismom, katero je bila Genovefa pisala v ječi. Grof ga vedno in vedno čita in moči s solzami. Tako hudo mu je, da bi najrajši umrl. Stari in zvesti Slavko skoraj ne pozna svojega gospoda, ko ga pride nekaj vprašat. Skuša ga tolažiti, toda ves trud mu je zastonj. Nakrat skoči grof kvišku in zahteva svoj meč, hoteč hudobnega prejšnjega hišnika zabosti takoj na mestu.

Slavko mu odgovarja kaj takega, meneč: „Ljubi gospod, vem, da je vaša jeza pravična; toda vendar jo morate premagati; tudi Golo ne sme umreti, dokler ga ne zaslišite sami!“

„Dobro,“ zakriči grof jezno, tedaj ga pa vsaj vrzite v tisto ječo, v kateri je morala žalovati Genovefa.“ Povelje se je izvršilo takoj.

D drugega dne zapove grof, naj se Golo privede pred njega. Predno pripeljejo hudobneža, prebere grof še enkrat Genovefino pismo, kjer je tudi stalo zapisano: „S hudobnim hišnikom ne ravnaj prestrogo! Odpusti mu, kakor sem mu odpustila tudi že jaz! Mogoče, da bode še kdaj obžaloval svoj čin.“

Te besede segle so grofu v srce.

Ko Golo vstopi, pogleda ga grof z očmi, ki so bile vsled joka celo rudeče. Mirno mu reče:

„Golo, kaj sem ti storil, da si me naredil tako nesrečnega? Čemu si me spravil ob ženo in otroka? Si li že pozabil celo, kako si nekoč kot reven deček prišel v ta grad in da si se le po moji dobroti razvil in imel dobro življenje? Čemu si mi dobrote poplačal s hudim?“

Golo je bil začetkoma pričakoval, da bode grof silno divjal v svoji jezi; na tako krotek in miren nagovor ni bil pripravljen: trdo srce se mu je omehčalo. Pade torej pred grofa in ga prosi odpuščanja. Po daljšem izpraševanju prizna, da je bila grofinja popolnoma nedolžna in krivo obsojena.

Grof ga da peljati nazaj v ječo. Za prebivalce lepega Brankograda so se začeli žalostni časi; kajti grof je taval vedno tako otožen in potrto okoli, da je vse pričakovalo njegove zgodnje smrti. Od časa do časa so res prišli grofovi prijatelji iz soseske in ga skušali tolažiti. Toda posrečilo se jim nikakor ni. Po cele tedne se je graščak zaprl v Genovefine sobe in ni pustil nikogar pred se. Le najpotrebnejšo hrano si je dal prinašati.

Kako rad bi bil dal vsaj smrtne ostanke obeh umorjencev pokopati v grajski kapelici. Pa nihče ni vedel, kje bi bila morilca umorila grofinjo. Toda čemu ni vprašal Vinka in Hinka?

Moža sta bila že pred grofovimi prihodom zapustila grad in nihče ni vedel, kam sta se obrnila.

Grof Branko najde Genovefo.

Minulo je več let, predno se je grof nekoliko pomiril in potolažil. Kakor hitro so izvedeli to njegovi sosedi, imenitni vitezi, začeli so ga vabiti na lov in druge razveseljave. Najbolj mu je prijal lov, ker mu je najbolj preganjal otožnost. Ker je tudi on imel mnogo in velikih gozdov, po katerih so se klatili jeleni, srne, medvedi, volkovi, divji mrjasci in druga zverjad, priredil je tudi grof sam nekoč velik lov, na katerega je po nasvetu izkušenega Slavka povabil mnogo sosedov in drugih gostov. Radi so se ti odzvali grofovemu povabilu.

Komaj se je začelo svitati, že so sedeli lovci na svojih konjih. Veselo so odmevali lovski rogovi pod košatimi hrasti in bukvami; glasno so lajali psi in zasledovali divjačino. Takoj v prvi uri padla je velika množica jelenov, srn in zajcev, zadeta po ostrih puščicah in kopjih lovčevih. Začetkoma je ostala cela družba skupaj; pozneje pa se je razdružila vsled strastnega iskanja in zasledovanja.

Na tak način jezdil je grof Branko čez nekaj ur sam skozi smrekov gozdič. Nakrat izdirja pred njim velika in lepa košuta. Z močno roko vrže grof sulico po nji, a je ne zadene. Splašena žival beži čez griče in ravnine, dokler

ne doseže Genovefine votline. Tamkaj se skrije; bila je to namreč tista košuta, kateri sta se imela zahvaliti Genovefa in Boleslav, da sta ostala pri življenju.

Grofa je hudo jezilo, da ni zadel živali; brž pobere kopje in zdirja na čilem konjičku za begunko. Kmalu pa je goščava tako gosta, da ne more jezdec dalje. Stopi torej raz konja, priveže ga k drevesu in peš zasleduje bežečo košuto. To mu je bilo prav lahko, ker je bilo po noči snežilo nekoliko in so se stopinje dobro poznale. Po kaki dobri pol uri dospe grof pred Genovefino votlino. Pogleda vanjo in se skoraj prestraši, ko vidi v nji na tleh sedeti blede, bedno ženo. Bila je njegova žena, kateri se je bila bolezen nekoliko izboljšala od onega trenutka, ko je bila zaspala tako trdo. Seveda se je uboga žena čutila še vedno prav slabo.

Ko je grof premagal prvo presenečenje, zakliče v votlino: „Če si človeško bitje, pride ven na dnevno svetlobo!“

Bolnica uboga; takoj na prvi pogled je bila spoznala svojega moža ne le po postavi, ampak tudi po glasu.

„Kdo si in kako prideš sem?“ vpraša grof dalje. Nemogoče mu je bilo v tem bednem, samo z ovčjo kožo oblečenem bitju spoznati Genovefo, katero je bil zapustil polno cvetočega zdravja in oblečeno v najdragocenejša in najlepša oblačila.

Genovefa odgovori s tihim in zamolklim glasom: „Branko, tvoja žena sem, katero si bil celo nedolžno obsodil k smrti!“

Naj bi bila v istem trenutku udarila pred grofom strela z jasnega neba v tla, njegovo prestrašenje bi ne bilo moglo biti večje. Začetkoma je trdno in verno mislil, da vidi pred seboj Genovefin duh. Še le potem, ko mu Genovefa površno pove, na kak način je hotela mila usoda, da še živi, izgineta grofu strah in presenečenje. Bolnica mu poda roko, rekoč:

„Kakor vidim, ljubi Branko, se zelo bojiš mene; nič se me ne boj; odpustila sem ti že davno!“

Kakor uničen pade grof pred njo na kolena in zakliče: „Torej je vendar res, da sem te našel, Genovefa? Pa, oh, kakšna si! Kako huda je morala biti beda, katera te je mogla tako močno izpremeniti! Nisem vreden, da me še nosi zemlja! Ali je res mogoče, da bi mi mogla sploh odpustiti?“

„Da, res je, ljubi mož,“ nadaljuje Genovefa, „že iz začetka sem bila prepričana, da so te hudobneži le nalagali in varali; radi tega tudi nisem nikdar imela niti najmanjše jeze do tebe. Moja ljubezen do tebe je ostala neizpremenjena ves čas.“

Grof Branko ne more verjeti, da bi mu bila res odpustila Genovefa in v obupnosti vije roke ter se obdolžuje hude krivice, katero ji je bil storil. Genovefa ga skuša pomiriti, rekoč: „Misli si, da

je Bog hotel tako. Bila je njegova sveta volja in kar je storil, storil je meni na dobro.“

Med njenim govorom je priskakljal Boleslav bosonog po snegu in prinesel koreninic. Ves prestrašen obstoji, ko vidi tujega človeka. Krasna vitežka oprava, blesteča čelada in šop velikega perja na njej spravijo ga v tako začudenje, da obstoji kakor okamenel. Genovefa, katera se je jokala samega veselja, mu namigne, naj se približa. Deček pa noče takoj ubogati in reče:

„Mati, ali je ta človek eden izmed tistih hudobnih ljudi, kateri so te pognali semkaj v samototo?“

„Ne, moje dete,“ odgovori Genovefa, „ta človek ni hudoben; on je tvoj ljubi oče, o katerem sem ti že bila pripovedovala; pridi naglo in poljubi mu roko. Glej, vsled moje bede je tako žalosten, da se joče. On nas bode zdaj vzel s seboj v svojo hišo in tamkaj se nama bode godilo veliko bolje.“

Ko grof zapazi zalega dečka, ovitega v srnjo kožo, zdi se mu, kakor bi ga z nožem dregnili v srce. „Strašno je,“ misli si, „da mora tvoj lasten otrok z bosimi nogami letati po snegu in mrazu.“ Z očetovsko ljubeznijo ga dvigne k sebi in ga poljubljuje. Z notranjo zadovoljnostjo opazi Genovefa, da je Boleslav celo podoben očetu in njene solze teko še obilneje.

Čez nekaj časa vpraša grofa: „Oh, ljubi Branko, povej mi, kako je z mojimi starši. Gotovo so že žalosti in bolesti umrli.“

„Ne,“ odgovori grof, „oba sta še, hvala Bogu, živa in godi se jima primeroma dobro. O tvoji nedolžnosti so dobili poročilo in še danes odpošljem jezdeca k njima, da jima sporoči veselo novico, kako sem te našel zopet.“ Hvaležno pogleda grofinja proti nebu. Nato pelje grofa v votlino. Žalno ogleduje grof hrapave stene, revno mahovo ležišče, pletenice in posodice iz bučnih lupin. —

„V kaki siročini sta morala živeti sedem dolgih let,“ vzklikne grof, ko si je vse ogledal. „Brez kosca kruha, brez ognja pozimi, brez luči v temi in brez prave obleke! Prestrašno je, kar je zakrivila moja prenagla jeza! Samemu sebi ne morem odpustiti nikdar!“

Grofinja se smeje s solzami v očeh in meni: „Ne govori več o tem! Ljubi Branko, vse je prestano srečno in bolečine, kadar so minile, ne bole več. Saj sem tudi tukaj v samoti doživela marsikako veselje, za kar se ne morem dovolj zahvaliti skrbnemu nebeškemu očetu. Le poglej najinega dečka! Lica se mu žare kakor škrlat, priprosta hrana in zdrav gozdni zrak sta ga naredila krepkega in zdravega. V najinem gradu bi ga bila razvadila in zdaj bi mogoče izgledal bled in bolan. Torej pomiri se, Branko, udaj se v božjo odredbo.“

Mesto da žaluješ in tarnaš, veseli se z menoj in hvali Boga, da ti je dal najti pot v to skrito in samotno votlino.“

In zdaj je grofu na željo pripovedovala prav natanko, kaj je teh sedem let počela z dečkom v samoti.

„Če bi ne bila takoj v začetku prišla zvesta košuta,“ tako je Genovefa končala svoj govor, „tedaj bi bila gotovo jaz in dete umrla lakote in mrazu.“

Grof Branko pogladi zvesto žival, ki je bila še vedno v votlini in reče: „O, kako sem vesel, da te ni zadelo moje orožje, dobra živalica! Sicer bi mi ne bila mogla pokazati pota k mojim ljubim in Bog ve, kako bi se godilo vama brez nje.“

Genovefa se vrne iz samote.

Po dolgem času se šele grof spomni privezanega konja in cele lovske družbe. Da bi priklical zadnjo, nastavi grof svoj srebrn lovski rog na usta in zatrobi nekolikokrat tako glasno, da je glas odmeval gotovo pol milje daleč. V daljavi se takoj zasliši drug rog, kar je bilo znamenje, da je nekdo slišal grofov rog. Boleslav, kateremu se je bil takoj prikupil oče, ploska od veselja z rokami in hoče tudi sam trobiti. Toda poskus se

je obnesel tako slabo, da sta se mu morala smejati grof in grofinja.

Da bi tovariši ne zgrešili smeri, zatrobi grof od časa do časa in iz odgovorov je bilo slišati, kako se lovci bolj in bolj bližajo. Kako se začudijo vitezi in njih sluge, ko zagledajo poleg grofa blede, revno ženo in cvetočega, zdravega dečka. Vsi obstopijo grofa in grofinjo. Predno še more kdo vprašati, že reče grof: „Ljubi prijatelji, to je moja žena Genovefa in to je moj sinček Boleslav!“

Občudovanja, izpraševanja, veselja in radostnih vzklikov ni bilo ne konca, ne kraja. Lovci ne mirujejo prej, dokler jim grof ne pripoveduje o čudežnem življenju Genovefinem. Ko je vse povedal, pošlje slugo po svojega konja, a nekaj hlapcev mora v največji naglici jezdit v grad po obleko in nosilnico. Drugim pa zapove, naj nabero lesa, zanetijo ogenj in pripravijo obed. Boleslav se ne more nagledati vseh ljudi, njih naprav in njihovega orožja. Kako se pa začudi, ko vidi plamen plapolati kviško in občuti njegovo dobrodejno toploto. Kaj takega se mu še ni bilo pripetilo v celem njegovem življenju. Njegova otročja vprašanja in izrazi prevelikega veselja provzročili so mnogo smeha. Še Genovefa se ni mogla zdržati smeha.

Kakor hitro se je Genovefa ovila v topli plašč grofa Branka in prisedla k ognju, pristopili so vitezi drug za drugim k nji in ji voščili srečo. Ravno tako so storili tudi služabniki, vsem naprej

seveda stari Slavko. Večkrat je poljubil Genovefi roko, rekoč: „Milostljiva gospa, kolikrat sem si želel v boju, naj mi sovražnik precepi glavo. Zdaj se pa veselim iz srca, da se ni zgodilo kaj takega.“

Nato je vzel Boleslava, ga poljubil in ga posadil na jednega izmed konj, kar je seveda silno dopadlo dečku. Medtem je bil jelen že pečen na ražnju; tudi kruha in pa žlahtnega sadja je bilo v obilici. Razumljivo je, da sta dobila Genovefa in Boleslav najboljše deleže. Zadnjemu samega gledanja ni dišala nobena jed. Saj je bilo pa res mnogočesa videti, kakor nože, vilice, žlice, krožnike in kozarce. Vse to je videl prvič v svojem življenju. Kozarec, katerega je dobil v roko, imenoval je votel led, vsled česar se je seveda vse smejalo. Ko pa se je vanj nalilo rdeče vino, prestrašil se je deček silno, ker je bil mnenja, da ni rdeča tekočina drugega kakor kri. Če bi ne bila te pijače pila najprej Genovefa, gotovo bi se je deček ne bil hotel dotakniti. Kakor hitro je bil obed končan, prijezdili so že sluge z Genovefino obleko.

Grofinja se takoj poda v votlino in se preobleče. Preoblečena poklekne v votlini na tla in se zahvali Bogu, da jo je rešil iz tega žalostnega življenja, polnega bede in pomanjkanja. Potem stopi imenitno oblečena, kakor nekdanj v lovsko družbo.

Ker še ni bilo nosilnice, pripravi grof na krotkem konjiču prav mehak sedež in posadi nanj

grofinjo. Boleslava vzame na svojega konja pred se in vrsta se začne polagoma pomikati proti domu. Na pol pota srečajo služabnike z nosilnico. Genovefa, ki je bila tako slaba, da je prav težavno jezdila, bila je nosilnice prav vesela. Vsedla se je vanjo, in hotela je vzeti tudi Boleslava k sebi; a dečku ni bilo mnogo do take priprave. Njemu se je jezdenje dopadlo veliko bolje. Naposled se vendar uda materini želji, posebno ker mu grof obljubi, da bode odslej imel malega in krotkega konjička, katerega bode lahko jezdil vsak dan, kolikor se mu bode ljubilo.

Novica, da se je Genovefa zopet našla, razširila se je kakor strel po grofiji. Ljudje so trumoma prihiteli pozdravljat grofinjo, hoteč ji tako pokazati svojo ljubezen in svoje spoštovanje. Nočemo opisavati vseh prizorov, kateri so se nudili skrbnemu opazovalcu. Blizu grada bila je zbrana taka množica, da se skoraj ni dala pregledati in se je bilo prav težko preriti skozi njo. Gnječa je postajala vedno hujša, ker je vsakdo hotel videti vračajočo se ženo in njenega sinka v obraz.

Genovefa se je zahvaljevala in pozdravljala, odzdravljala in smehljala na vse strani, čeprav je vsled velikega truda in slabosti komaj sedela v nosilnici. Posebno občudovanje je uživala tudi zvesta košuta, katera je prostovoljno sledila svoji večletni gospodinji.

Blizu grada bila je zbrana taka množica, da se je bilo prav težko preriti skozi njo. Vsakdo je hotel videti vračajočo se ženo in njenega sinka v obraz.

Ko se je dolga vrsta približala gradu, zapazila je Genovefa veliko množico vitežkih gospa in drugih žen iz boljših stanov stati po stopnicah. Duri in okna so bila okinčana z zelenjem in s cveticami, kolikor se je bilo dalo v naglici storiti. Kratko lahko rečemo, Genovefi je bil pripravljen tak sprejem, kakršnega se nima vedno veseliti niti najmogočnejša cesarica ali kraljica. Najbolj pa je bila vesela jetničarjeve hčerke Berte, kateri je Bog vendar le vrnil zdravje in katera je veselega obraza stopila iz množice in ji podala šopek najlepših rožic. Grofinja se ni mogla zdržati in je poljubila deklico vpričo vseh ljudi.

Grof, ki je pač lahko spoznal, kako je njegova žena potrebna počitka, poprosi množico, naj se za danes mirno vrne na svoja domovanja. Ob jednem pa naznani množici, da hoče po celi svoji grofiji prirediti na čast svoji ženi veliko veselico.

Dragi čitatelj, naslikaj si sam, kaj je počutila Genovefa v srcu, ko je po dolgih letih zopet stopila v svoje sobe. Hvala in zahvala ljubemu Bogu je obsegala večino njenih govorov in čuvstev. Na njeno željo poklicali so takoj udovo umorjenega kuharja in grofinja ji je obljubila, da hoče skrbeti za njo in za njene otroke. Za postrežkinjo stopila je Berta v službo. To je bilo prvo plačilo deklici za črnilo in papir, katero je bila pred sedem leti prinesla Genovefi v ječo, da se je ta že k smrti obsojena vsaj pismeno mogla posloviti od svojega moža.

Konec.

Prvikrat po dolgem času naspala se je Genovefa zopet v mehki postelji in v toplo zakurjeni sobi. Zjutraj je bila njena prva skrb, kdo bode odjezdil k njenim starišem, da jim ponese veselo novico, kako se je zopet njih edini in ljubljeni otrok vrnil v grad. Prvi se je oglasil stari Slavko, proseč grofa: „Prosim vas, milostljivi gospod, naj prevzamem jaz ta veseli opravke!“

Grof mu potrka na ramo in reče prijazno: „Moj ljubi, stari deček, pomisli, da šteješ že osemdeset let in da je pot težavna in daljna! Nasvetoval bi ti, da opustiš svojo namero!“

Toda Slavko se ne da nikakor ne pregovoriti. „Svoje življenje ne morem končati z lepšim činom, kakor s tem potovanjem. Kadar se zopet vrnem, hočem se odpočiti in mirovati, dokler me ne zaloti smrt.“

Šel je torej stari Slavko na pot v Brabant. Spremljalo ga je dvanajst krepkih in pogumnih hlapcev, kajti potovanje v takratnih časih je bilo silno nevarno; starec je jezdil tako naglo, da so ga komaj dohajali spremljevalci. Potovanje se mu je zdelo veliko prepočasno. Najrajši bi bil noč in dan sedel na konju, da bi tem prej mogel poročati žalostnim staršem veselo novico. Naključje je hotelo, da je Slavko došel v vojvodski grad

ravno istega dne, ko je bil pred sedmimi leti doospel sel z žalostno novico, da je Genovefa mrtva. Lahko si mislimo, kolikrat sta oče in mati jokala za hčerko. In zdaj jo dobita zdravo nazaj! Stari Slavko si izmisli, da bi jima znalo škodovati preveliko veselje, ako bi ju prenaglo iznenadil. Bilo mu je torej prav ljubo, ko sreča v gradu najprej duhovnika, ki je bil pred osmimi leti poročal Branka in Genovefo. Častitljiv duhovnik je bil rad voljen, vojvoda in vojvodinjo pripraviti na Slavkovo poročilo.

Stopil je pred nju in jima rekel, naj opustita vendar enkrat žalovanje za hčerko, kajti mogoče je, da jo vendar vidita še enkrat. To upanje še vedno lahko gojita. In ko ga vojvoda zavrne, da je tako upanje pač ničevno, odgovori duhovnik: „Čemu bi bilo tako upanje prazno? Pri Bogu ni nobena reč nemogoča! Pomislite na starega očaka Jakoba! Tudi on je mislil, da je njegov sin Jožef zanj izgubljen. Hudobna žival bi ga naj bila raztrgala. Tako je mislil Jakob in žaloval za Jožefom. Pa je vendar prišel dan, ko so stopili ljudje pred njega, rekoč: Tvoj sin Jožef še živi in je gospod čez celo egiptovsko deželo! Ali ni mogoče, da hoče Bog tudi vam narediti enako veselje? Res — njemu je mogoče in on bode to tudi storil! Da, storil bode tako in v kratkem času bode videli svojo ljubljeno hčerko Genovefo in povrh še ljubeznjivega vnuka. Danes sem

govoril s selom, katerega je poslal grof Branko, da vam prinese veselo novico!“

„Kje je?“ zakliče razveseljena vojvodinja. Kmalu so naznanili starega Slavka in vojvodinja mu je sama hitela do vrat nasproti. Prav natanko je moral pripovedovati, kako je živila Genovefa in kako je bila najdena na lovu.

Zdaj je zazvenel v srcih tako dolgo žalujočih staršev glas, katerega je slišal nekdam stari očak Jakob, namreč: „Dovolj je, da še živi našina hčerka Genovefa; midva hočeva potovati, da vidiva še enkrat njen obraz in potem umrjeva prav rada.“

Slavka in njegove spremljevalce so na vojvodskem dvoru pogostili prav imenitno, a vrh vsega je dobil vsak še imeniten dar. Vojvoda je dal takoj napreči in še istega dne je v spremstvu nekaterih svojih vitezov, Slavka in Slavkovih spremljevalcev odpotoval v Brankograd. Da ga je spremljala tudi vojvodinja, nam ni potreba posebej omeniti. Tudi tokrat je bilo potovanje jako naglo, kajti želja po otroku je bila v očetovem in materinem srcu velika. Katero pero bi znalo popisati, kako je bilo veselje, ko je v nekaterih dneh vojvodska dvojica dospela v Brankograd.

„O oče, o mati!“ vzkliknila je Genovefa in objela oba nakrat. Nobeno oko ni pri tem prizoru ostalo suho. Ko sta stariša pozdravila Geno-

vefo, moral je Boleslav pred nju. Ta je bil že dolgo svojo srnjo kožo zamenjal z lepo obleko. Tudi vnuka se nista vojvoda in njegova žena mogla nagledati, vedno in vedno sta ga gladila in poljubovala.

Še le v nekaterih tednih vrnil se je vojvodski par domu. Obema je bilo pri srcu, kakor bi bili vanj posijali najmilejši in najtoplejši solnčni žarki. Grof Branko je moral priseči in obljubiti, da hoče kmalu z Genovefo in Boleslavom priti na obisk.

Genovefa je bila med tem celo ozdravela. Pa so tudi na najboljši način stregli ženi, katera je prestala toliko hudega. Vsakdo se je trudil, da je storil kaj dobrega. Vsak dan so še prišli ljudje v grad, da se prepričajo na lastne oči o Genovefini vrnitvi.

Vsakdo je smel pred grofinjo in ta je bila Berti večkrat rekla, naj pripelje vsakega pred njo in če je videti še tako revno in slabo oblečen.

„Glejte, dobri ljudje,“ jim je rada rekla, „veseli me, da ste me prišli obiskat in zahvaljujem se vam za vašo ljubezen. Gotovo ste že slišali, koliko hudega sem morala prestati. Oh, morda je tudi med vami kateri, ki se ima boriti s skrbmi in pomanjkanjem. Toda naj se tolaži, kajti kadar je največja sila, je božja roka najbolj mila! Ta pregovor sem izkusila sama na sebi.“

Bodite zadovoljni s tem, kar imate; zadovoljite se z malim. In če ste še tako ubogi, gotovo pač imate več, kakor sem imela jaz tamkaj zunaj v samoti.“

Tudi je opominjala matere, naj vzgojujejo svoje otroke v pobožnosti in veri do Boga.

„Kaj bi bila počela,“ rekla je, „če bi me ne bili mati že od mladih nog vzgojevali v zaupanje na Boga. Gotovo bi bila obupala in samega strahu umrla v samoti.“

Taka in enaka opominjevanja so vsikdar naredila na poslušalce globok vtis. Pa Genovefa ni tolažila ljudi samo z besedami, ampak tudi v dejanju se je revežem in potrebnim kazala ravno tisto dobrotnico, kakršna je bila pred sedmimi leti. Ker ji je grof iz srca privoščil veselje z dobrotnostjo, dal ji je tudi sredstev v obilici na razpolago. Samo eno edino prošnjo ji je moral odbiti. Želela je namreč, naj da prejšnjemu hišniku Golu prostost, kakor hitro bode pokazal, da obžaluje svoje hudodelstvo. Kaj takega se ni moglo zgoditi. Posebno sodišče ga je bilo namreč obsodilo, da se ima njegovo telo s štirimi konji ali voli raztrgati na štiri kose. Na grofovo priprošnjo je sodišče hudodelca pomilostilo in mu odsodilo do smrtne ječe. Grof torej v tej zadevi ni mogel nič storiti, posebno še sam ne. Pa tudi ljudstvo bi bilo godrnjalo, in tako je moral Golo v isti ječi,

v katero je bil zaprl Genovefo, sedeti še veliko let.

Ker ga Genovefa ni mogla rešiti težke kazni, gledala je, da je dobil večkrat boljših jedil in družih krepil v svojo temno celico. Seveda mu je bilo na ta način bivanje v ječi še grenkejšo, kajti izpolnile so se v tem slučaju besede svetega pisma:

„Če trpi tvoj sovražnik glad, daj mu jesti; če ga žeja, daj mu piti! Ako storiš tako, nabiral bodeš na njegovi glavi žareče oglje.“ In res je vest pekla jetnika noč in dan.

Mnogokrat je poslal jetničarja k grofu s prošnjo, naj ga da usmrtiti, kakor si je zaslužil. Se je li to res zgodilo ali ne, ni znano.

Za zvesto žival, katera je Genovefi sledila med ljudi, dal je grof postaviti poseben hlev in dekle so ji morale skrbno streči. Po dnevu je prosto hodila po grajskem dvorišču. Da, mnogokrat je prišla po širokih stopnicah še celo pred Genovefine sobe. Od tamkaj je ni bilo mogoče zapoditi, dokler ni prišla grofinja sama in božala nekaj minut svojo rešiteljico.

Genovefa je bila sicer dobro prestala hudo bolezen in je ozdravela popolnoma, a Bog ji ni odločil dočakati sive starosti. Ker so čez več let umrli stariši, sledila jim je kmalu tudi hčerka v večnost. Dočakala pa je še to veselje, da je videla, kako se je Boleslav razvil v čvrstega mla-

deniča, katerega so krasile vse lepe vitežke duševne in telesne lastnosti.

Pogreb njen je bil veličasten. Od vseh strani je privrelo toliko ljudi, da niso našli vsi prostora na pokopališču. Posebno ginljivo je bilo gledati košuto; vlegla se je poleg groba in ni hotela vstati. Prinašali so ji najlepšo in najboljšo krmo, a ni se je hotela dotakniti. Čez nekaj dni našli so jo mrtvo ležati na grobu.

Grof Branko dal je svoji nepozabni ženi na grob izklesati krasen kamenit spomenik, katerega je krasila pri vznožju kamnita podoba zveste živalice.

